

**ВІДОМОСТІ**  
про самооцінювання освітньої програми

Заклад вищої освіти	<b>Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба</b>
Освітня програма	<b>37290 Військова кібернетика та управління військами</b>
Рівень вищої освіти	<b>Доктор філософії</b>
Спеціальність	<b>253 Військове управління</b>

Відомості про самооцінювання є частиною акредитаційної справи, поданої до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти для акредитації зазначеної вище освітньої програми. Відповідальність за підготовку і зміст відомостей несе заклад вищої освіти, який подає програму на акредитацію.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

*Використані скорочення:*

<b>ID</b>	ідентифікатор
<b>ВСП</b>	відокремлений структурний підрозділ
<b>ЄДЕБО</b>	Єдина державна електронна база з питань освіти
<b>ЄКТС</b>	Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система
<b>ЗВО</b>	заклад вищої освіти
<b>ОП</b>	освітня програма

## Загальні відомості

### 1. Інформація про ЗВО (ВСП ЗВО)

Реєстраційний номер ЗВО у ЄДЕБО	<b>182</b>
Повна назва ЗВО	<b>Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба</b>
Ідентифікаційний код ЗВО	<b>24980799</b>
ПІБ керівника ЗВО	<b>Коваленко Микола Миколайович</b>
Посилання на офіційний веб-сайт ЗВО	<b><a href="http://www.hups.mil.gov.ua">http://www.hups.mil.gov.ua</a></b>

### 2. Посилання на інформацію про ЗВО (ВСП ЗВО) у Реєстрі суб'єктів освітньої діяльності ЄДЕБО

<https://registry.edbo.gov.ua/university/182>

ЗВО є вищим військовим навчальним закладом (закладом вищої освіти із специфічними умовами навчання)

### 3. Загальна інформація про ОП, яка подається на акредитацію

ID освітньої програми в ЄДЕБО	<b>37290</b>
Назва ОП	<b>Військова кібернетика та управління військами</b>
Галузь знань	<b>25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону</b>
Спеціальність	<b>253 Військове управління</b>
Спеціалізація (за наявності)	<i>відсутня</i>
Рівень вищої освіти	<b>Доктор філософії</b>
Тип освітньої програми	<b>Освітньо-наукова</b>
Вступ на освітню програму здійснюється на основі ступеня (рівня)	<b>Магістр (ОКР «спеціаліст»)</b>
Структурний підрозділ (кафедра або інший підрозділ), відповідальний за реалізацію ОП	<b>Кафедра тактики зенітних ракетних військ факультету зенітних ракетних військ</b>
Інші навчальні структурні підрозділи (кафедра або інші підрозділи), залучені до реалізації ОП	<b>Кафедра іноземних мов; Кафедра фізики та радіоелектроніки; Кафедра психології та педагогіки; Кафедра філософії; Кафедра тактики радіотехнічних військ</b>
Місце (адреса) провадження освітньої діяльності за ОП	<b>61023, місто Харків, вулиця Сумська, будинок 77/79</b>
Освітня програма передбачає присвоєння професійної кваліфікації	<i>не передбачає</i>
Професійна кваліфікація, яка присвоюється за ОП (за наявності)	<i>відсутня</i>
Мова (мови) викладання	<b>Українська, Англійська</b>
ID гаранта ОП у ЄДЕБО	<b>112396</b>
ПІБ гаранта ОП	<b>Ярош Сергій Петрович</b>
Посада гаранта ОП	<b>професор кафедри</b>
Корпоративна електронна адреса гаранта ОП	<b><a href="mailto:yarosh@hups.mil.gov.ua">yarosh@hups.mil.gov.ua</a></b>
Контактний телефон гаранта ОП	<b>+38(097)-501-35-98</b>
Додатковий телефон гаранта ОП	<i>відсутній</i>

Форми здобуття освіти на ОП	Термін навчання
очна денна	4 р. 0 міс.

#### 4. Загальні відомості про ОП, історію її розроблення та впровадження

Освітньо-наукова програма (ОНП) “Військова кібернетика та управління військами” для підготовки докторів філософії у галузі знань 25 “Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону” за спеціальністю 253 “Військове управління (за видами збройних сил)” розроблена в університеті у 2016 році.

Враховуючи, що Повітряні Сили (ПС) є самим високотехнологічним видом Збройних Сил (ЗС) України, їх органи управління на всіх рівнях потребують наявності фахівців, які володіють сучасними та перспективними методами управління, здатні застосовувати передові вітчизняні та закордонні практики, в першу чергу збройних сил країн-членів НАТО, для вирішення складних управлінських завдань. Разом з цим, саме Харківський національний університет Повітряних Сил (ХНУПС) імені Івана Кожедуба готує кадри та здійснює наукові розробки для ПС ЗС України, тому від рівня підготовки науково-педагогічних і наукових працівників саме за цією програмою значною мірою залежить спроможність випускників здійснювати ефективне управління військовими формуваннями в ході підготовки та ведення бойових дій.

Основою для розробки програми “Військова кібернетика та управління військами” стали програми підготовки кандидатів військових наук за спеціальностями 20.02.12 “Військова кібернетика, системи управління та зв’язок” та 20.01.01 “Воєнне мистецтво”. За зазначеними спеціальностями Харківський військовий університет (до 2004 року) та ХНУПС (після 2004 року) здійснювали підготовку науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації. З 2004 року в університеті було підготовлено та захищено 7 докторів і 13 кандидатів військових наук за спеціальністю 20.02.12, 8 кандидатів військових наук за спеціальністю 20.01.01.

В університеті сформована та функціонує наукова школа з військового управління. Над питаннями розробки та удосконалення методів управління, підвищення його ефективності, організації дієвої взаємодії в ході бойового застосування частин і підрозділів ПС плідно працює 4 доктора воєнних наук і 31 кандидат наук за спеціальностями 20.02.12, 20.01.01, 20.01.05.

Саме задля задоволення потреб ринку праці у науково-педагогічних і наукових працівниках у сфері військового управління в ПС на базі існуючої в університеті наукової школи за спеціальністю 253 “Військове управління (за видами збройних сил)” була розроблена та запроваджена ОНП “Військова кібернетика та управління військами”. Перша редакція ОНП затверджена рішенням Вченої ради ХНУПС імені Івана Кожедуба, протокол від 24.05.2016 року № 9.

Перший кандидат військових наук за спеціальністю 253 “Військове управління (за видами збройних сил)”, який успішно пройшов підготовку за ОНП “Військова кібернетика та управління військами”, захистився у 2020 році. Діюча редакція освітньо-наукової програми з урахуванням результатів першого циклу підготовки та проекту стандарту вищої освіти для підготовки докторів філософії за спеціальністю 253 затверджена рішенням Вченої ради ХНУПС імені Івана Кожедуба, протокол від 28.08.2020 року № 15.

#### 5. Інформація про контингент здобувачів вищої освіти на ОП станом на 1 жовтня поточного навчального року у розрізі форм здобуття освіти та набір на ОП (кількість здобувачів, зарахованих на навчання у відповідному навчальному році сумарно за усіма формами здобуття освіти)

Рік навчання	Навчальний рік, у якому відбувся набір здобувачів відповідного року навчання	Обсяг набору на ОП у відповідному навчальному році	Контингент студентів на відповідному році навчання станом на 1 жовтня поточного навчального року	У тому числі іноземців
			ОД	ОД
1 курс	2020 - 2021	0	0	0
2 курс	2019 - 2020	1	1	0
3 курс	2018 - 2019	1	1	0
4 курс	2017 - 2018	0	0	0

Умовні позначення: ОД – очна денна; ОВ – очна вечірня; З – заочна; Дс – дистанційна; М – мережева; Дл – дуальна.

#### 6. Інформація про інші ОП ЗВО за відповідною спеціальністю

Рівень вищої освіти	Інформація про освітні програми
початковий рівень (короткий цикл)	програми відсутні
перший (бакалаврський) рівень	37315 Льотна експлуатація та бойове застосування літаків 37318 Льотна експлуатація та бойове застосування вертольотів 37332 Навігація та бойове застосування літальних апаратів 37333 Бойове управління польотами авіації 37334 Управління діями підрозділів військ протиповітряної

	оборони Сухопутних військ
другий (магістерський) рівень	47485 Льотна експлуатація та бойове застосування літаків 47486 Льотна експлуатація та бойове застосування вертольотів 47487 Навігація та бойове застосування літальних апаратів 47488 Бойове управління польотами авіації
третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень	37290 Військова кібернетика та управління військами

## 7. Інформація про площі приміщень ЗВО станом на момент подання відомостей про самооцінювання, кв. м.

	Загальна площа	Навчальна площа
Усі приміщення ЗВО	404483	23307
Власні приміщення ЗВО (на праві власності, господарського відання або оперативного управління)	404483	23307
Приміщення, які використовуються на іншому праві, аніж право власності, господарського відання або оперативного управління (оренда, безоплатне користування тощо)	0	0
Приміщення, здані в оренду	0	0

Примітка. Для ЗВО із ВСП інформація зазначається:

- щодо ОП, яка реалізується у базовому ЗВО – без урахування приміщень ВСП;
- щодо ОП, яка реалізується у ВСП – лише щодо приміщень даного ВСП.

## 8. Документи щодо ОП

Документ	Назва файла	Хеш файла
Освітня програма	<i>educational-and-scientific-program-253-2020.pdf</i>	dVRw5TTk4sQdg9g4e3i1nSBRrdy5+KM/GVVXaMu+fBg =
Навчальний план за ОП	<i>curriculum-253.pdf</i>	EoonJ9zexrBVzjX9n9g9/tW7JEGY3fRRGfJ6wu/5Yyg=
Рецензії та відгуки роботодавців	<i>Recenziya1.pdf</i>	vXxDs/SxMEqVodpzK3rz/Jm+FhRW+RNhTzTmTvAwV NA=
Рецензії та відгуки роботодавців	<i>Recenziya2.pdf</i>	XV9sFqHZ/oRisYevn2tPMbnLeUbyGJCgrTZe+z3WOeI=

## 9. Інформація про наявність в акредитаційній справі інформації з обмеженим доступом

Справа містить інформацію з обмеженим доступом

Зазначте, які частини відомостей про самооцінювання містять інформацію з обмеженим доступом, до якого виду інформації з обмеженим доступом вона належить та на якій підставі (із зазначенням відповідних норм законодавства та/або реквізитів рішення про обмеження доступу до інформації)

Частина відомостей про самооцінювання, яка містить інформацію з обмеженим доступом	Вид інформації з обмеженим доступом	Опис інформації, доступ до якої обмежений	Підстава для обмеження доступу до інформації
Навчальний план та освітньо-наукова програма з вказанням повного переліку вибіркових дисциплін, силабуси вибіркових дисциплін	службова	1.21. Навчальні плани та навчальні програми підготовки слухачів (курсантів), найменування таємних дисциплін і курсів лекцій у військово-навчальних закладах відносяться до службової інформації	(п.1.21, ПСІ-2017), який затверджено наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 22.11.2017 року № 408,

### 1. Проектування та цілі освітньої програми

#### Якими є цілі ОП? У чому полягають особливості (унікальність) цієї програми?

Цілями ОНП “Військова кібернетика та управління військами” є підготовка фахівців вищої кваліфікації в галузі воєнних наук, національної безпеки, безпеки державного кордону для потреб науки, ЗС України та сфери вищої освіти.

Програма спрямована на підготовку фахівців вищої кваліфікації (теоретиків та експериментаторів) у галузі дослідження теоретичних основ воєнної науки та теорії воєнного мистецтва, проблем організації управління військами (силами), обґрунтування за допомогою методів кібернетики раціональних рішень щодо підвищення боєготовності та ефективності застосування військ (сил), комплексів (зразків) озброєння та військової техніки (ОВТ). Характерною особливістю ОНП є її зміст, який, в першу чергу, спрямований на дослідження функціонування, взаємодії та розвитку систем військового призначення, вплив начальників і підлеглих, створення та розвиток знакових систем.

Підготовка фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 253 Військове управління (за видами ЗС) на даній ОНП спрямована на конкретний напрямок досліджень, обраний тим, хто навчається, і в якому передбачається отримання нових наукових результатів.

Унікальністю ОНП полягає у проблематиці, що вирішується за її допомогою, а також в формуванні при навчанні на ній здатності здобувачів вирішувати складні спеціалізовані завдання безпекових викликів сучасності, в першу чергу, в сфері військового управління в ПС, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

### **Продемонструйте, із посиланням на конкретні документи ЗВО, що цілі ОП відповідають місії та стратегії ЗВО**

Відповідно до “Стратегії та перспективних напрямів розвитку освітньої діяльності Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба”, розміщеної на офіційному сайті (<https://cutt.ly/FvPouj0>), місією Університету як вищого військового навчального закладу є створення всіх умов для якісного навчання та підготовки офіцерського складу з метою набуття здобувачами нових освітніх і професійних компетентностей, операційної сумісності на основі стандартів прийнятих у збройних силах держав-членів НАТО, а також нормативно-правових актів у освітній галузі держави, формування нового покоління офіцерів-лідерів з високими моральними та бойовими якостями, психологічно стійких, вихованих на історичних традиціях українського народу, патріотів та свідомих захисників України.

Метою ОНП “Військова кібернетика та управління військами” є підготовка фахівців вищої кваліфікації в галузі воєнних наук, національної безпеки, безпеки державного кордону для потреб науки, Збройних Сил України та сфери вищої освіти.

Досягнення мети ОНП дозволяє забезпечити її випускникам – науковцям, фахівцям у галузі військового управління, набуття спроможностей для ефективного реагування на загрози національній безпеці у воєнній сфері, оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності, що свідчить про відповідність зазначеної мети місії та стратегії ЗВО.

### **Опишіть, яким чином інтереси та пропозиції таких груп заінтересованих сторін (стейкхолдерів) були враховані під час формулювання цілей та програмних результатів навчання ОП: - здобувачі вищої освіти та випускники програми**

Інтереси здобувачів вищої освіти та випускників ОНП враховувались при формулюванні її цілі, враховуючи мету їх вступу на навчання, отриману попередню освіту та фахову підготовку в галузі військового управління.

Формулювання програмних результатів навчання та їх удосконалення відбувається з урахуванням пропозицій здобувачів вищої освіти та випускників ОНП, висловлених на засіданнях постійно діючого семінару здобувачів наукових ступенів, на зборах докторантів, ад’юнктів, здобувачів, що відбуваються з запрошенням широкого загалу докторів і провідних фахівців університету в галузі військового управління (в тому числі, гарантів ОНП), під час різноманітних наукових заходів, які проводяться в університеті за участю ад’юнктів ОНП.

Інтереси здобувачів було враховано під час формування сукупності результатів загальної підготовки (РН31...РН35, які формуються в рамках освітніх компонентів “Філософські проблеми наукового пізнання”, “Психологія та педагогіка вищої школи”, “Іноземна мова”, “Методологічні основи наукових досліджень”, “Освітній процес, методична та наукова робота у вищій військовій школі”, “Академічне письмо”), професійної підготовки за спеціальністю (РНс1...РНс5, які формуються в рамках освітніх компонентів “Військове управління (за видами ЗС)”, “Педагогічна (наукова) практика”), професійної підготовки за вибором, яка дозволяє отримати знання та навички безпосередньо пов’язані з обраним напрямком дослідження (РНв1...РНв7, які формуються в рамках освітніх компонентів ВК1...ВК8).

### **- роботодавці**

Інтереси цієї групи стейкхолдерів враховані в орієнтації ОНП на формування професійних компетентностей співробітників ЗВО, наукових установ, органів військового управління, які забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері оборони держави, інших державних органів. Потреби роботодавців відображені в програмних результатах навчання, які формуються в ході вивчення таких дисциплін, як: ОК1 (РН31), ОК2 (РН32, РН34), ОК5 (РН34). Програма базується на новітніх досягненнях науки і техніки, досвіді бойового застосування військ із урахуванням особливостей підготовки фахівців у галузі військового управління.

Зворотній зв’язок з роботодавцями здійснюється шляхом проведення спільних заходів (персонального розподілу випускників ад’юнктури для подальшого проходження служби на посадах наукових і науково-педагогічних працівників), участі представників роботодавців у роботі СРД, конференцій та круглих столів з представниками командування Повітряних Сил і Генерального Штабу (ГШ) ЗС України, Департаменту військової освіти та науки (ДВОН), ЗВО, наукових установ тощо, опитувань. Надання роботодавцями рецензій-відгуків на ОНП. Крім того, командуванням ПС ЗС України організовано забезпечення ХНУПС керівними документами з управління військами та бюлетенями з аналізом досвіду бойового застосування військ для врахування в ході навчання за ОНП нових підходів у організації та здійсненні управління в мирний та воєнний час.

## **- академічна спільнота**

Щодо академічної спільноти загалом: створення умов для співпраці, врахування поглядів і досвіду організації підготовки докторів філософії з військового управління з представниками інших військових ЗВО, наукових установ, у ході спільної роботи гаранта ОНП д.військ.н. професора Сергія Яроша в складі НМК Сектору вищої освіти Науково-методичної ради МОН України над розробкою стандарту вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 253, в ході участі гаранта спеціальності та представника групи забезпечення ОНП д.військ.н. с.н.с. Володимира Малюги у роботі СРД з захисту дисертацій.

Щодо академічної спільноти університету: врахування багаторічного досвіду роботи у складі СРД з захисту дисертацій ХНУПС СРД 64.702.01, в якій захищалися дисертації кандидатів і д.військ.н. за спеціальностями 20.02.12, 20.01.01, членів групи забезпечення освітнього процесу на ОНП д.військ.н. професора Сергія Яроша (голова СРД – гарант ОНП), д.військ.н. с.н.с. Володимира Малюги (член СРД – член групи забезпечення підготовки на ОНП). Основним інтересом академічної спільноти при формулюванні цілей і результатів ОНП є поповнення наукового потенціалу повноцінними освітньо і науково підготовленими кадрами, тому в ході обговорення результатів досліджень ад'юнктів і здобувачів на конференціях і семінарах вони висловлюють свої пропозиції щодо покращення підготовки на ОНП. Ці пропозиції в подальшому враховуються групою забезпечення ОНП у ході удосконалення цілей програми та результатів навчання.

## **- інші стейкхолдери**

В університеті активно працює спілка ветеранів, які мають значний досвід практичної служби у військах, досвід бойових дій, підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів.

Їх дорадча допомога теж враховується при розробці та вдосконаленні ОНП.

## **Продемонструйте, яким чином цілі та програмні результати навчання ОП відбивають тенденції розвитку спеціальності та ринку праці**

Розвиток спеціальності 253 Військове управління (за видами збройних сил) відбувається в напрямку врахування специфіки управління військами (силами) в сучасних військових конфліктах, в яких: збройне протистояння охоплює всі сфери починаючи від космосу і закінчуючи глибинами океанів; управління військами здійснюється в єдиному інформаційно-бойовому просторі; стратегічні завдання вирішуються нестратегічними угрупованнями військ з застосуванням високоточних гіперзвукових засобів поразення; бойове застосування військ здійснюється локально як складова гібридної війни.

Враховуючи специфіку ХНУПС, який є лідером на сучасному ринку освітніх послуг у галузі підготовки фахівців для ПС ЗС України та інших силових структур, програмні результати навчання чітко відображають направленість на вирішення наукових завдань, спрямованих на підготовку фахівців вищої кваліфікації в галузі знань 25 – воєнних наук, національної безпеки, безпеки державного кордону для потреб науки, ЗС України та сфери вищої освіти. При цьому РНС1 спрямований на отримання ад'юнктами передових концептуальних і методологічних знань у сфері військового управління за видами збройних сил, інших військових формувань і правоохоронних органів і на межі предметних галузей, а також дослідницьких навичок; на здобуття спроможності застосовувати ці знання та навички для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

## **Продемонструйте, яким чином під час формулювання цілей та програмних результатів навчання ОП було враховано галузевий та регіональний контекст**

Галузь знань 25 охоплює питання воєнної науки, національної безпеки та безпеки державного кордону. Разом з цим, ОНП “Військова кібернетика та управління військами” спрямована на підготовку фахівців вищої кваліфікації, в першу чергу, для ПС ЗС України.

Тому при формуванні освітніх компонентів ОНП цей контекст знайшов відображення як у блоці нормативних навчальних дисциплін (дисципліна “Військове управління (за видами ЗС)”), так і в блоці дисциплін за вибором здобувача, спрямованих на здобуття знань і компетентностей зі спеціальності (дисципліни ВК1, ВК2, ВК4). Ці дисципліни присвячені формуванню такого результату навчання професійної підготовки за спеціальністю, який спрямований на отримання передових концептуальних і методологічних знань у сфері військового управління за видами ЗС, інших військових формувань і правоохоронних органів і на межі предметних галузей, а також дослідницьких навичок; формування спроможності застосовувати ці знання та навички для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій (РНС1). При цьому, в ході викладання освітніх компонентів демонстрація застосовуваності теоретичних положень здійснюється на прикладі організації управління в ПС ЗС України.

Враховуючи, що споживачем випускників є МО України та ПС ЗС України і вони проходять службу у всіх регіонах України, то регіональний контекст для окремого регіону явно не використовується.

## **Продемонструйте, яким чином під час формулювання цілей та програмних результатів навчання ОП було враховано досвід аналогічних вітчизняних та іноземних програм**

При формулюванні цілей та програмних результатів навчання ОНП прийнято до уваги досвід подібних програм в інших військових ЗВО та військових наукових установах України (Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, Центральний науково-дослідний інститут ЗС України, Академія Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного), які відрізняються цілями, очікуваними результатами та особливостями сфери застосування військового управління.

Крім того, досвід підготовки науково-педагогічних кадрів за програмами докторів філософії за ОНП “Наука про

безпеку” вивчався гарантом спеціальності доктором військових наук професором Сергієм Ярошем під час двох відряджень у 2014 році до республіки Польща в Академію національної оборони (м. Варшава) та Академію ВПС Польщі (м. Демблін).

Конкурентоспроможність випускників серед вітчизняних навчальних закладів забезпечується спроможністю до самостійного розв’язання складних наукових проблем і завдань у сфері військового управління на рівні кращих світових стандартів.

**Продемонструйте, яким чином ОП дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти**

Стандарт вищої освіти України для третього (освітньо-наукового) рівня у галузі знань 25 “Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону” за спеціальністю 253 “Військове управління (за видами збройних сил)” відсутній.

Гарант освітньо-наукової програми “Військова кібернетика та управління військами” доктор військових наук професор Ярош Сергій Петрович у складі підкомісії 253 Військове управління (за видами збройних сил) науково-методичної комісії 12 з воєнних наук національної та цивільної безпеки сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України (наказ МОН від 25.04.2019 № 582) безпосередньо приймає участь у розробці стандарту вищої освіти України для третього (освітньо-наукового) рівня за спеціальністю 253 “Військове управління (за видами збройних сил)”.

**Якщо стандарт вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти відсутній, поясніть, яким чином визначені ОП програмні результати навчання відповідають вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня?**

Змістовне наповнення програмних результатів навчання ОП “Військова кібернетика та управління військами” відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій восьмого кваліфікаційного рівня та третьому циклу вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти щодо формування компетенцій здобувача вищої освіти:

концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності – ПКс1, ПКв1, ..., ПКв7;

спеціалізовані уміння/навички і методи, необхідні для розв’язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та/або інновацій, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики – ПКс2, ПКс3, ПКс4, ПКс5;

започаткування, планування, реалізація та коригування послідовного процесу ґрунтовного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності – ЗК1, ЗК2, ЗК6;

критичний аналіз, оцінка і синтез нових і комплексних ідей – ЗК1, ПКс2, ПКс4;

вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому – ЗК4, ПКс4;

використання академічної української та іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях – ЗК3, ЗК4;

демонстрація значної авторитетності, інноваційності, високий ступінь самостійності, академічна та професійна доброчесність, постійна відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності – ЗК1, ЗК4, ЗК6, ПКс4;

здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення –

ЗК5, ПКс2;

та дозволяють досягти програмних результатів навчання РНз1...РНз5, РНс1...РНс4, РНв1...РНв7.

Отже, ОП відповідає основним вимогам, визначеним в Національній рамці кваліфікації.

## **2. Структура та зміст освітньої програми**

**Яким є обсяг ОП (у кредитах ЄКТС)?**

45

**Яким є обсяг освітніх компонентів (у кредитах ЄКТС), спрямованих на формування компетентностей, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності)?**

33

**Який обсяг (у кредитах ЄКТС) відводиться на дисципліни за вибором здобувачів вищої освіти?**

12

**Продемонструйте, що зміст ОП відповідає предметній області заявленої для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною)?**

Об’єктом спеціальності 253 “Військове управління (за видами збройних сил)” є функціонування, взаємодія та розвиток систем військового призначення вплив начальників і підлеглих, створення та розвиток знакових систем.

Теоретичним змістом предметної галузі спеціальності є: категорії, поняття, концепції, принципи теорії воєнного мистецтва, теорії управління військами, теорії будівництва збройних сил, теорії військового навчання та виховання, теорії воєнної економіки, теорії тилу збройних сил, теорії логістичного забезпечення військових формувань, воєнної історії та їх використання для пояснення закономірностей суспільних відтворювальних процесів у їх взаємозв'язку і взаємозалежності.

Основним спрямуванням ОНП “Військова кібернетика та управління військами” є: теоретичні основи воєнної науки та теорії воєнного мистецтва, проблем організації управління військами (силами), обґрунтування за допомогою методів кібернетики раціональних рішень щодо підвищення боєготовності та ефективності застосування військ (сил), комплексів (зразків) озброєння та військової техніки.

Зміст ОНП відповідає предметній галузі заявленої для неї спеціальності через забезпечення програмних результатів навчання відповідними освітніми компонентами ОНП і включає: теоретичні основи військового управління; проблеми підготовки та ведення загальновійськових, спільних і самостійних операцій (бойових дій) оперативного-стратегічними та оперативними об'єднаннями видів Збройних Сил у початковий та наступні періоди війни, управління ними, всебічного забезпечення, а також вирішення завдань ефективного їх використання у воєнний час; теоретичні засади і практичні шляхи організації та ведення бою (в тому числі, всіх видів забезпечення); проблеми організації управління військами (силами), комплексами (зразками) озброєння та військової техніки, створення, удосконалення, експлуатації та бойового застосування систем управління військами (силами), комплексами (зразками) озброєння та військової техніки; теорію та методи дослідження операцій та ефективності бойових дій та застосування угруповань військ (сил), процесів їх підготовки та ведення; інформаційні основи управління військами, методи і алгоритми побудови та оцінки ефективності засобів інформаційного забезпечення АСУ військами (озброєнням), систем зв'язку; методологічні та організаційні основи створення та бойового застосування автоматизованих систем управління військами (озброєнням) та систем зв'язку.

Метою освітньо-наукової програми є підготовка фахівців вищої кваліфікації в галузі воєнних наук, національної безпеки, безпеки державного кордону для потреб науки, ЗС України та сфери вищої освіти.

ОНП є унікальною в ХНУПС, не перетинається з будь-якими іншими спеціальностями підготовки науково-педагогічних кадрів.

### **Яким чином здобувачам вищої освіти забезпечена можливість формування індивідуальної освітньої траєкторії?**

Структура ОНП передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії ад'юнктів, зокрема через індивідуальний вибір навчальних дисциплін. Основним інструментом індивідуальної освітньої траєкторії є вибіркові дисципліни, частка яких складає 25 % (12) кредитів ЄКТС від загального обсягу ОНП.

Забезпечення можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти в ХНУПС регламентується через такі процедури: самостійне обрання вибіркових компонентів ОНП; створення індивідуального навчального плану ад'юнкта; створення індивідуального плану наукової роботи ад'юнкта. Також, індивідуально визначається дисципліна яку будуть викладати ад'юнкти в ході педагогічної практики.

У індивідуальний навчальний план можуть вноситись також дисципліни та їх “трансферні кредити” ЄКТС, здобуті в іншому ЗВО або науковій установі. Зарахування таких кредитів затверджується Вченою радою університету, про що робиться відповідний запис про внесення змін до індивідуального навчального плану ад'юнкта. Регламентується “Положенням про порядок та умови вибору вибіркових дисциплін здобувачами вищої освіти в ХНУПС” затвердженим рішенням Вченої ради ХНУПС від 29.08.2019, протокол № 14 (<https://cutt.ly/ovPoK2k>).

У межах своїх компетенцій питанням індивідуальної освітньої траєкторії ад'юнктів, які навчаються за даною ОНП, опікується навчальний відділ, науково-організаційний відділ (НОВ) ХНУПС і кафедра тактики зенітних ракетних військ (ЗРВ).

### **Яким чином здобувачі вищої освіти можуть реалізувати своє право на вибір навчальних дисциплін?**

У ХНУПС створена система реалізації прав здобувачів вищої освіти щодо вибору компонентів ОНП, яка регламентується “Положенням про порядок та умови вибору вибіркових дисциплін здобувачами вищої освіти в ХНУПС”, затвердженим рішенням Вченої ради ХНУПС від 29.08.2019 р., протокол № 14, яке є у відкритому доступі на сайті університету (<https://cutt.ly/ZvPo8NH>) та “Положенням про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у ХНУПС”, затвердженим рішенням Вченої ради ХНУПС від 23.02.2021 р., протокол № 3, яке є у відкритому доступі на сайті університету (<https://cutt.ly/9v4N777>).

Кожен ад'юнкт на підставі навчального плану ОНП формує індивідуальний навчальний план за допомогою керівника та начальника структурного підрозділу.

Вибіркові навчальні дисципліни, які пропонуються структурними підрозділами ХНУПС, здобувач обирає самостійно. Про обрані для вивчення вибіркові навчальні дисципліни ад'юнкт доповідає рапортом на ім'я начальника НОВ університету з погодженням його у керівника.

Перед записом на навчальну дисципліну ад'юнкт здійснює попереднє ознайомлення з навчальними дисциплінами з використанням силабусів і повинен ознайомитися з переліком обов'язкових дисциплін і з відповідною кількістю кредитів і годин тижневого навантаження за роками навчання в своєму індивідуальному плані.

Ад'юнкт записується самостійно на вибіркові дисципліни згідно з навчальним планом ОНП або на дисципліни вільного вибору – за навчальними планами будь-якої освітньої програми ХНУПС. При цьому здобувач має право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з керівництвом відповідного структурного підрозділу.

Запис на вибіркові дисципліни згідно з навчальним планом своєї ОНП рекомендується здійснювати, в першу чергу, керуючись рекомендаціями наукового керівника та керівника випускового структурного підрозділу.

Засвоєння ад'юнктами навчальних дисциплін за вибором може відбуватися на базі університету, а також у рамках реалізації права на академічну мобільність – на базі інших закладів вищої освіти (наукових установ).

Навчальна частина факультету ЗРВ за координації НОВ ХНУПС (стосовно загальноуніверситетських кафедр



залучених до підготовки) здійснює планування занять ад'юнктів, які навчаються за ОНП "Військова кібернетика та управління військами", за нормативними та вибірковими навчальними дисциплінами.

За необхідності, після першого року навчання ад'юнкт може змінити перелік обраних вибіркових навчальних дисциплін звернувшись до начальника ад'юнктури за погодженням з керівником.

### **Опишіть, яким чином ОП та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності**

Практична підготовка здобувачів за ОНП "Військова кібернетика та управління військами" здійснюється через освітній компонент "Педагогічна (наукова) практика", який формує такі компетентності, що передбачені ОНП: ЗК2, ЗК4, ЗК5, ЗК6. Успішне засвоєння даного освітнього компоненту ад'юнктами дозволяє сформуванню таких результатів навчання: РН31, РН33, РН34.

Практична підготовка здобувача за ОНП здійснюється шляхом проходження ним педагогічної (наукової) практики в університеті, а також засвоєння практичних навичок під час виконанням наукової складової ОНП (проведення наукових досліджень), що сприяє закріпленню відповідних компетентностей.

У навчальному плані здобувачів ОНП визначено обсяг проведення педагогічної (наукової) практики (4 кредити ЄКТС). Зміст і порядок проведення педагогічної практики визначається відповідною програмою.

Організацію, навчально-методичне забезпечення та виконання програми педагогічної (наукової) практики забезпечує структурний підрозділ, до якого відряджений ад'юнкт. Контроль за її проведенням здійснює навчальний відділ університету. До керівництва практикою здобувачів залучаються досвідчені НПП структурних підрозділів.

У результаті проведення бесід із здобувачами встановлено, що їх задоволеність компетентностями, набутими під час практики, має високий рівень, оскільки здобувачі сприймають її як можливість промодельовувати майбутню професійну діяльність.

### **Продемонструйте, що ОП дозволяє забезпечити набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills) упродовж періоду навчання, які відповідають цілям та результатам навчання ОП результатам навчання ОП**

ОНП передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills) через програмні компетенції, а саме:

гнучкість/здібність адаптуватись (ЗК1, ПКс4, ПКс5);

навички спілкування (ЗК2, ЗК3, ПКс4);

уміння вирішувати проблемні ситуації (ПКс3);

навички міжособистісних відносин (ЗК4);

толерантність до існування інших поглядів, позитивна установка щодо себе й оточуючих (ЗК5, ПКс4);

дотримуватись норм наукової етики щодо здійснення наукової діяльності та проведення власного наукового дослідження (ЗК6);

знати провідних вітчизняних і зарубіжних вчених, наукові школи та фундаментальні праці у галузі дослідження, формулювати мету власного наукового дослідження як складову загально-цивілізаційного процесу (ПКс1);

здатність брати участь в організації роботи кафедри, факультету, університету, знати та розуміти принципи організації роботи НОВ (ЗК5);

уміння приймати рішення у нестандартних ситуаціях (зміна обстановки, коригування планів) (ПКс3);

уміння формувати команду дослідників для вирішення локальної задачі (проведення експерименту, збору інформації, підготовки пропозицій) (ЗК4, ПКс2).

У змісті ОНП соціальні навички формуються в межах таких освітніх компонентів: ОК1...ОК8. При вивченні вказаних освітніх компонентів формуються відповідні соціальні навички в таких результатах навчання: РН31...РН35, РНс1...РНс4.

Важливим напрямком є формування лідерських якостей, що відповідає майбутній професійній діяльності та досвіду ОНП партнерів з країн НАТО.

### **Яким чином зміст ОП ураховує вимоги відповідного професійного стандарту?**

Професійний стандарт відсутній. Знаходиться в процесі розробки.

### **Який підхід використовує ЗВО для співвіднесення обсягу окремих освітніх компонентів ОП (у кредитах ЄКТС) із фактичним навантаженням здобувачів вищої освіти (включно із самостійною роботою)?**

Для планування навчальних занять НПП, які в них задіяні, подають заявку до навчальної частини факультету з урахуванням таких факторів:

графіка навчального процесу (згідно з навчальним планом);

порядку вивчення освітніх компонентів (відповідно до робочої програми навчальної дисципліни);

щотижневої завантаженості здобувача згідно проекту розкладу (готується НОВ університету);

Загальний бюджет навчального часу ОНП складає 45 кредитів ЄКТС (1350 годин), з яких обсяг аудиторних становить 648 годин (48 %), а обсяг самостійної роботи здобувачів становить 702 години (52 %). Тижневий аудиторний навантаження для здобувача під керівництвом викладача за ОНП становить 6...14 годин відповідно до навчального плану, самостійна робота – 22...30 годин. Самостійна робота забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни чи окремої теми: підручники, навчальні посібники, методичні матеріали, курси лекцій, електронно-обчислювальна техніка тощо.

Для з'ясування комфортності завантаженості здобувачів за даною ОНП застосовуються такі заходи: опитування здобувачів (у формі бесіди протягом освітнього процесу);

контроль з боку навчального відділу і НОВ, НПП і наукових керівників з подальшим колективним обговоренням на засіданнях структурних підрозділів і постійно діючого семінару.

**Якщо за ОП здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти, продемонструйте, яким чином структура освітньої програми та навчальний план зумовлюються завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти**

Підготовка здобувачів за дуальною формою освіти не здійснюється в рамках ОНП “Військова кібернетика та управління військами”.

### **3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання**

**Наведіть посилання на веб-сторінку, яка містить інформацію про правила прийому на навчання та вимоги до вступників ОП**

<http://www.hups.mil.gov.ua/assets/doc/admission-university/2021/admission-rules-hnups-2021.pdf>  
<http://www.hups.mil.gov.ua/assets/doc/admission-university/2021/dodatok-10-2021.pdf>

**Поясніть, як правила прийому на навчання та вимоги до вступників ураховують особливості ОП?**

Відповідно до “Правил прийому до докторантури та ад’юнктури ХНУПС у 2021 р.”, які є додатком 10 до “Правил прийому до ХНУПС” (<https://cutt.ly/8vPr19I>), для вступу на навчання конкурсний відбір здійснюється на основі наявності у вступника освітнього ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня “спеціаліст”) і вступних іспитів. Конкурсний відбір проводиться на основі конкурсного балу, який обчислюється як сума балів, отриманих під час складання вступних іспитів зі спеціальності, іноземної мови та філософії. У разі одержання однакових балів переважне право при зарахуванні до ад’юнктури мають вступники, які: брали участь в АТО (ООС) і(або) миротворчих операціях; мають диплом з відзнакою.

Вступник до ад’юнктури має бути офіцером віком до 45 років включно, перебувати на військовій службі, мати вищу освіту ступеня магістра (спеціаліста), виявляти здібності до педагогічної або науково-дослідної роботи і мати досвід служби у військах не менше 2 років.

Додатково для вступу офіцери повинні мати ОСР або ОТР військової освіти, що сприятиме успішному засвоєнню ними даної програми.

Також подають список опублікованих наукових праць і винаходів, якщо їх немає подають наукові доповіді або реферати за спеціальністю 253 (науковий керівник надає рецензію на наукову доповідь (реферат) у письмовому вигляді).

Також для врахування особливостей ОНП при розробці правил прийому враховані вимоги наказу МОУ від 24.02.2017 № 115 (<https://cutt.ly/obqsGYv>).

**Яким документом ЗВО регулюється питання визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО? Яким чином забезпечується його доступність для учасників освітнього процесу?**

Визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, регулюється “Положенням про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Харківському національному університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба”, розміщеному на офіційному сайті університету за посиланням (<https://cutt.ly/LbqzqK3>). Вчена рада університету має право прийняти рішення про визнання набутих ад’юнктом в інших закладах вищої освіти (наукових установах) компетентностей з однієї чи декількох навчальних дисциплін (зарахувати кредити ЄКТС), обов’язкове здобуття яких передбачено освітньо-науковою програмою підготовки в ад’юнктурі, при цьому відповідні зміни вносяться до індивідуального навчального плану ад’юнкта.

**Опишіть на конкретних прикладах практику застосування вказаних правил на відповідній ОП (якщо такі були)?**

Випадків необхідності визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, на ОНП “Військова кібернетика та управління військами” з моменту її розробки в 2016 році не було.

**Яким документом ЗВО регулюється питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті? Яким чином забезпечується його доступність для учасників освітнього процесу?**

Механізм визнання результатів неформальної освіти для здобувачів вищої освіти у ВВНЗ нормативно-правовою базою Міністерства оборони України не передбачено.

**Опишіть на конкретних прикладах практику застосування вказаних правил на відповідній ОП (якщо такі були)?**

Випадків необхідності визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті на ОНП “Військова кібернетика та управління військами” з моменту її розробки в 2016 році не було.

#### 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

##### **Продемонструйте, яким чином форми та методи навчання і викладання на ОП сприяють досягненню програмних результатів навчання? Наведіть посилання на відповідні документи**

У ХНУПС навчання і викладання на ОНП “Військова кібернетика та управління військами” здійснюється заочною формою навчання, яка забезпечує безпосередній контакт здобувачів освіти з викладачами.

Вивчення освітніх компонентів ОНП здійснюється з застосуванням різних методів навчання, які передбачені “Положенням про організацію освітнього процесу в ХНУПС” (введено в дію наказом ХНУПС від 25.01.2021 № 105) (<https://cutt.ly/fbq7woe>). Конкретно на даній ОНП застосовуються такі методи: МН1...МН6.

Залежно від змісту та особливостей кожної освітньої компоненти застосовується диференційний підхід до вибору методів навчання.

Зазначені методи навчання сприяють досягненню його програмних результатів, визначених в ОНП (<https://cutt.ly/8bWSYQP>). Так, для прикладу, МН1 розвивають у ад'юнктів здібності до засвоєння навчального матеріалу, а МН2 розвивають у ад'юнктів спроможність застосовувати теоретичні знання у практиці, що дозволяє сформувати результат навчання РНС-1.

Поєднання вказаних методів забезпечує опанування здобувачем під час навчання не лише суми знань і практичних навичок за окремим освітнім компонентом, формування запрограмованих результатів навчання, але й досягнення головного результату навчання – захист дисертаційної роботи.

##### **Продемонструйте, яким чином форми і методи навчання і викладання відповідають вимогам студентоцентрованого підходу? Яким є рівень задоволеності здобувачів вищої освіти методами навчання і викладання відповідно до результатів опитувань?**

В основу навчання за ОНП покладено формування у ад'юнктів лідерських якостей, високого рівня компетентності для майбутньої успішної професійної діяльності.

Завдяки очній формі навчання відбувається постійне вдосконалення різнопланових компетентностей ад'юнктів у ході різних видів занять, під час яких НПП виступають для них прикладом і окрім видачі навчального матеріалу здійснюють постійний обмін досвідом щодо організації та ведення занять, ведення дискусій, комунікації, креативності тощо.

Регулярне залучення ад'юнктів до заходів бойової підготовки військ з подальшим обговоренням у ході семінарів їх результатів, дозволяє отримувати їм актуальні дані для своїх досліджень. Також цьому сприяє залучення ад'юнктів до заходів в Україні програми NATO DEEP щодо удосконалення військової освіти.

Кожен ад'юнкт у ході засвоєння ОК8 “Педагогічна (наукова) практика” має можливість на засіданні кафедри внести пропозиції щодо удосконалення методів навчання і викладання з урахуванням набутого власного досвіду підготовки та ведення занять. Дані пропозиції після обговорення можуть бути реалізовані в рамках ОНП.

Такі форми і методи забезпечують реалізацію студентоцентрованого підходу. Результати щоквартальних опитувань ад'юнктів представниками НОВ свідчать про загальну задоволеність методами навчання та викладання.

Крім того, заступник начальника університету з наукової роботи на протязі року проводить зустрічі з ад'юнктами для забезпечення оперативного зворотного зв'язку щодо їх потреб.

##### **Продемонструйте, яким чином забезпечується відповідність методів навчання і викладання на ОП принципам академічної свободи**

Для здобувачів ОП в процесі навчання і для НПП впродовж викладання забезпечується академічна свобода, яка полягає у самостійності і незалежності учасників освітнього процесу під час провадження науково-педагогічної та наукової діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів (з урахуванням її ступеня обмеження доступу).

Це підтверджується визначеними принципами, на яких базується освітній процес, згідно “Положення про організацію освітнього процесу в ХНУПС” (<https://cutt.ly/fbq7woe>), серед яких: гуманізм, демократизм, пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей; незалежність освітньої і наукової діяльності Університету від політичних партій, громадських і релігійних організацій.

Крім того, в ході навчання і викладання на освітній програмі допускається повна свобода ставити будь-які питання та прагнути до істини, в тому числі, з приводу суперечливих і непопулярних поглядів, незалежно від того, зачіпає чи ні когось-небудь та чи інша точка зору. При цьому НПП, керівництво кафедри, факультету та університету не обмежують академічні свободи для своїх штатних співробітників та ад'юнктів, а також не використовують їх публічні заяви як привід для дисциплінарних заходів або звільнення (відрахування).

##### **Опишіть, яким чином і у які строки учасникам освітнього процесу надається інформація щодо цілей, змісту та очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів \***

Здобувачам ОНП інформація щодо цілей, змісту та очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів надається після вступу на навчання перед вибором набору вибіркових дисциплін у період формування та обґрунтування напряму дослідження. Вказана інформація висвітлена у силабусах навчальних дисциплін, збірник яких, за освітньо-науковою програмою “Військова кібернетика та управління військами”, зберігається у бібліотеці ДСК і може бути отриманий здобувачем для ознайомлення.

Силабуси освітніх компонентів, зміст яких згідно чинного законодавства не є службовою інформацією, знаходяться у відкритому доступі на сайті університету (<https://cutt.ly/obWSPkH>).

Також учасники освітнього процесу мають доступ до даної інформації через внутрішній компонент системи дистанційного навчання MOODLE.

Більш повна інформація про зміст освітніх компонентів міститься у робочих програмах навчальних дисциплін, які зберігаються на кафедрі та доступні для ознайомлення учасників освітнього процесу.

### **Опишіть, яким чином відбувається поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОП**

Відповідно до п. 6.13 “Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у ХНУПС” (<https://cutt.ly/LbqzqK3>), ОНП і навчальний план є основою для формування ад’юнктом індивідуального навчального плану (дод. 4) та індивідуального плану наукової роботи (дод. 5), які погоджуються з науковим керівником і затверджуються Вченою радою університету протягом двох місяців з дня зарахування офіцера до ад’юнктури університету.

Якісне створення та організація робіт щодо виконання “Індивідуального навчального плану ад’юнкта” та “Індивідуального плану наукової роботи ад’юнкта” дозволяють документально зафіксувати поєднання освітньої та наукової складових під час реалізації ОНП.

Наукова складова ОНП передбачає проведення ад’юнктом під керівництвом одного або двох наукових керівників власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення, апробацію результатів дослідження, публікацію наукових статей та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

Крім того, напрямками поєднання навчання і досліджень під час реалізації даної ОНП є:

викладання навчального матеріалу в ході засвоєння нормативних освітніх компонентів з урахуванням обраних напрямків наукових досліджень;

здійснення вибору вибіркового освітнього компонентів з урахуванням обраних напрямків наукових досліджень; участь у ході навчання сумісно з науковими керівниками та тими, хто їх навчає, у проведенні НДР, в ході яких реалізуються окремі результати досліджень за тематиками дисертацій (випускник ОНП 2020 року Сергій Поплавець під час навчання брав участь у проведенні НДР “Інтеграл” (№ ДР 0118U000057д), “Досвід-ПС” (№ ДР 0118U000081т); ад’юнкт Олександр Олексенко – НДР “Двійник” (№ ДР 0119U000076д); ад’юнкт Олексій Філіппенков – НДР “Шпінель” (№ ДР 0118U000103д), НДР “Родоліт”). Досвід і знання отримані ад’юнктами в ході участі в НДР дозволяє покращити якість засвоєння матеріалу ОНП, враховуючи, що напрямки досліджень, які ведуться в університеті та в яких беруть участь ад’юнкти даної ОНП, тісно пов’язані з тематикою їх наукових робіт; участь у ході навчання у заходах бойової підготовки військ (ад’юнкти Олександр Олексенко, Олексій Філіппенков – участь у стратегічному КШН “Козацька воля – 2019” з 24.09.2019 по 27.09.2019 у складі апарата керівництва; участь у ТН з бойовою стрільбою під час стратегічного КШН “Об’єднані зусилля – 2020” з 16.09.2020 по 26.09.2020 у складі дослідницької групи) дозволяє дослідити порядок організації та здійснення управління, практичне застосування різних методів управління військами та зброєю, що в підсумку покращує розуміння ад’юнктами предмету власного дослідження.

Ще одним прикладом поєднання навчання і досліджень є участь гаранта ОНП Сергія Яроша в розробці та удосконаленні ГС “Аргумент-20XX”, яка безпосередньо використовується в ході викладання її освітніх компонентів таких, наприклад, як ВК8 і ВК6. Дана робота призводить до підвищення ефективності освітнього процесу.

### **Продемонструйте, із посиланням на конкретні приклади, яким чином викладачі оновлюють зміст навчальних дисциплін на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі**

Відповідно до пп. 6.11.4. “Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня ДФ та ДН у ХНУПС” (<https://cutt.ly/LbqzqK3>), внесення змін до ОНП, НП, робочих програм, методичних матеріалів зі спеціальності проводиться за потребою, що забезпечують реалізацію відповідної освітньої технології з урахуванням вимог стандартів освітньої діяльності та СВО, розвитку науки, техніки, культури, економіки, технологій і соціальної сфери. Зміни здійснюються не пізніше, ніж за місяць до затвердження навантаження НПП на навчальний рік.

На основі принципу академічної свободи НПП або здобувачі ініціюють зміни, колектив кафедри на своєму засіданні обговорює, а начальник факультету затверджує їх.

При навчанні за ОНП пріоритетним напрямком оновлення ОК є: врахування досвіду бойових дій, результатів наукових досліджень, оновлення навчально-методичної літератури.

Так, на основі інформаційно-аналітичних матеріалів, що надходять до ХНУПС, та досвіду безпосередньої участі НПП в ООС (АТО) у

2020-2021 навчальному році внесені зміни в 1 РПНД ВК2, перепрацьовані з навчально-методичних розробки для проведення занять.

Для врахування досвіду застосування БЛА у ході конфлікту в Нагорному Карабасі у 2020 року внесені зміни в освітній компонент ВК2, заняття 7, питання 3.

Оновлення нормативно-правових актів, які визначають безпеку країни і безпосередньо пов’язані з предметом навчання за даною ОНП, також вимагає оновлення змісту ОК. Так, наприклад, оновлення “Стратегії національної безпеки України”, яка була введена в дію Указом Президента України від 14.09.2020 № 392/2020, призвело до внесення змін в дисципліну ОК7, (заняття 8 зміст питання 1 і перелік літератури в програмі навчальної дисципліни та робочій програмі навчальної дисципліни).

Також, впроваджені останнього навчального року були враховані такі нові керівні документи, як “Настанова з бойової підготовки ПС ЗС України”, затверджена КПС ЗС України 17.12.2020 (у дисципліні ОК7); Бойові статuti ПС: (“Організація, структура та функціонування пунктів управління в операціях” (21.12.2020); “Операції” (28.12.2020); “Скрите управління військами” (07.12.2020); “ЗРВ ПС ЗС України” (21.12.2020); “РТВ ПС ЗС України” (21.12.2020); “Зв’язок, інформаційні системи та РТЗ в операціях” (03.12.2020); “Розвідка ПС ЗС України” (21.12.2020); “РЕБ ПС ЗС України” (07.12.2020); “Інженерна підтримка ПС ЗС України” (07.12.2020); “Нормативи з бойової роботи обслуг КП,

оснащених КЗА 9С162-3Р” (12.10.2020); “Керівництво з бойового застосування виробу 9С162-2Р...” (27.08.2020) (у ВК1...ВК4);

Заплановані результати виконання НДР “Лабрадор”, в якій беруть участь як НПП. так і ад’юнкти будуть впроваджені в освітні компоненти ОК7 та ВК1, ВК2, ВК3.

За участі гаранта ОНП Сергія Яроша модернізовано відповідно до стандартів НАТО (умовні позначки) комплекс алгоритмів і програм ГІС “Аргумент-2021” і внесені зміни в освітній компонент ВК2.

У цілому в ХНУПС немає перешкод до оновлення навчально-методичного забезпечення ОК з ініціативи НПП і рішення засідання кафедри.

### **Опишіть, яким чином навчання, викладання та наукові дослідження у межах ОП пов’язані із інтернаціоналізацією діяльності ЗВО**

Інтернаціоналізація діяльності ХНУПС здійснюється, в першу чергу, під час участі в Програмі НАТО з питань вдосконалення військової освіти країн-партнерів DEEP (Defence Education Enhancement Program) і регулюється Стратегією інтернаціоналізації ХНУПС.

У межах Програми DEEP у 2015-20 роках як на базі університету, так і ВВНЗ країн-партнерів, експертами НАТО проведено низку семінарів з питань сучасних підходів до розробки та вдосконалення навчально-методичного забезпечення, активних методів навчання, дистанційної освіти, впровадження програм лідерства, підвищення кваліфікації НПП та організації наукової діяльності. Ад’юнкти є постійними учасниками цих семінарів.

Університет підтримує дружні стосунки та здійснює обмін досвідом, делегаціями зі Школою ВПС ЗС Французької Республіки (Салон-де-Прованс), Коледжем Королівських ВПС “Кранвелл” (Великобританія), Академією ВПС США (м. Колорадо Спрінгс), Академією ВПС Королівства Норвегія (м. Трондхейм), Академією національної оборони Польщі (м. Варшава), Академією ВПС Польщі (м. Демблін), Академією ЗС Словаччини (м. Ліптовського Мікулаша). Підсумки заходів інтернаціоналізації знаходять свій результат у вдосконаленні освітніх компонентів, впровадженні стандартів НАТО, приведенні розпорядку дня та філософії навчання і виховання до міжнародних канонів.

Координація заходів інтернаціоналізації здійснюється через Відділення міжнародного військового співробітництва університету.

## **5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність**

### **Опишіть, яким чином форми контрольних заходів у межах навчальних дисциплін ОП дозволяють перевірити досягнення програмних результатів навчання?**

Відповідно до “Положення про організацію освітнього процесу в ХНУПС” (<https://cutt.ly/fbq7woe>) форми контрольних заходів з навчальних дисциплін відображено в робочій навчальній програмі та навчальному плані. Крім того, вони відображаються у силабусі навчальної дисципліни.

Контрольні заходи є необхідним елементом зворотного зв’язку в освітньому процесі. При навчанні за ОНП “Військова кібернетика та управління військами” використовуються такі форми контрольних заходів у межах навчальних дисциплін:

поточний контроль проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю (летючки) під час проведення навчальних занять, виступів ад’юнктів при обговоренні питань на семінарських заняттях, а також у формі комп’ютерного тестування;

модульний контроль може проводитися у формі усного опитування, тестування тощо;

підсумковий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліку або екзамену в усній, письмовій, комбінованій формах або у вигляді тестування.

Критерії оцінювання знань здобувачів ОНП на екзамені, заліку визначаються робочою програмою навчальної дисципліни і враховують, насамперед, їх повноту і правильність, а також безпосередньо ступінь досягнення програмних результатів навчання.

Завдяки тому, що всі вказані форми контролю проводяться послідовно та тісно пов’язані між собою, здійснюються, як правило, одними і тими самими НПП, задіяними на ОНП, а їх результати обговорюються в ході засідань випускової кафедри, вони в повній мірі дозволяють перевірити досягнення програмних результатів навчання у межах навчальних дисциплін.

### **Яким чином забезпечуються чіткість та зрозумілість форм контрольних заходів та критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти?**

Оцінювання здобувачів вищої освіти за ОНП відбувається відповідно до вимог “Положення про організацію освітнього процесу в ХНУПС” (<https://cutt.ly/fbq7woe>), “Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в ХНУПС” (<https://cutt.ly/gvPsdHO>) і критеріїв оцінювання.

Чіткість та зрозумілість форм контрольних заходів і критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти забезпечується шляхом відображення відповідної інформації в РПНД та у силабусі.

У цих документах наведені форми контролю та розподіл балів за змістовими модулями та формами контрольних заходів.

Формами підсумкових контрольних заходів в освітніх компонентах є екзамен і залік. Вимоги до оцінки знань пояснюються в ході занять і консультацій напередодні їх проведення.

Крім підсумкового контролю в ході навчання на ОНП передбачений поточний контроль і самоконтроль.

Основні форми поточного контролю: письмовий експрес-контроль (летючка) (правила їх проведення пояснюються ад’юнкту на першому занятті); усне опитування; виступ під час обговорення питань на семінарських заняттях; презентація чи захист рефератів (особливості оцінювання за даний вид контролю обговорюється з ад’юнктом під час

видачі завдання на його підготовку), різних видів індивідуальних завдань (обговорення правил оцінювання так само, як і рефератів).

Здобувач отримує інформацію про результати поточного контролю під час навчальних занять або консультацій.

### **Яким чином і у які строки інформація про форми контрольних заходів та критерії оцінювання доводяться до здобувачів вищої освіти?**

Здобувачі вищої освіти отримують інформацію про форми контрольних заходів і критерії оцінювання декілька разів протягом вивчення ОК. Вперше вони отримують цю інформацію, коли знайомляться з ОК через його силабус (<https://cutt.ly/obWSPkH>). Далі викладачем зазначена інформація доводиться на першому лекційному занятті, на якому здобувачі вищої освіти більш докладно узнають про зміст і структуру ОК та особливості форм контрольних заходів й критеріїв оцінювання. На цьому занятті більша увага приділяється способам здійснення, періодичності поточного контролю, й доводяться критерії оцінювання. На першому семінарському (практичному) занятті здійснюється вхідний контроль шляхом тестування з матеріалу ОК, що забезпечують вивчення даного ОК, і доводяться критерії оцінювання. Перед підсумковим контролем ад'юнктам видається завдання для підготовки, доводяться критерії оцінювання та узгоджується кількість й час консультацій. На кожній консультації та безпосередньо перед здійсненням підсумкового контролю ад'юнктам доводяться критерії оцінювання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень ад'юнктів формуються лектором, обговорюються та затверджуються на засіданні кафедри. Критерії оцінювання підсумкового контролю прописуються в робочій програмі навчальної дисципліни та силабусі, а інших форм контролю визначаються лектором.

Терміни проведення підсумкових контрольних заходів зазначаються у розкладі навчальних занять (доводиться не пізніше 10 діб до початку семестру).

### **Яким чином форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності)?**

Стандарт вищої освіти України для третього (освітньо-наукового) рівня у галузі знань 25 “Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону” за спеціальністю 253 “Військове управління (за видами збройних сил)” відсутній.

### **Яким документом ЗВО регулюється процедура проведення контрольних заходів? Яким чином забезпечується його доступність для учасників освітнього процесу?**

Процедура проведення контрольних заходів описана в “Положенні про організацію освітнього процесу в ХНУПС” (<https://cutt.ly/fbq7woe>) і п.6.12 “Положенням про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у ХНУПС” (<https://cutt.ly/LbqzqK3>). Обидва документи доступні для учасників освітнього процесу на сайті університету за наданими посиланнями.

### **Яким чином ці процедури забезпечують об'єктивність екзаменаторів? Якими є процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів? Наведіть приклади застосування відповідних процедур на ОП**

Згідно з “Положенням про організацію освітнього процесу в ХНУПС” (<https://cutt.ly/fbq7woe>) основними принципами контрольних заходів є відкритість та колегіальність, повнота, об'єктивність і неупередженість оцінювання досягнень ад'юнктів.

Об'єктивність екзаменаторів забезпечується: рівними умовами для всіх здобувачів (тривалість контрольного заходу, його зміст і кількість завдань, механізм підрахунку результатів тощо) та відкритістю інформації про ці умови, єдиними критеріями оцінки, оприлюдненням строків здачі контрольних заходів, можливістю застосування комп'ютерного тестування знань.

В університеті розроблене “Положення про політику та процедуру врегулювання конфліктних ситуацій у ХНУПС” (<https://cutt.ly/hvPs2LH>). У розділі IV даного Положення описані процедури врегулювання конфліктних ситуацій. У даному розділі описано порядок подання скарги у випадку виникнення конфліктної ситуації, порядок розгляду скарги щодо конфліктної ситуації. Після отримання скарги комісією та проведеної консультації скажник може обрати такі способи врегулювання конфліктної ситуації: неформальну процедуру; формальну процедуру. Порядок дій в обох випадках описаний в названому Положенні.

Випадків конфлікту інтересів з початку запровадження даної ОНП не траплялося.

### **Яким чином процедури ЗВО урегулюють порядок повторного проходження контрольних заходів? Наведіть приклади застосування відповідних правил на ОП**

У “Положенні про організацію освітнього процесу в ХНУПС” (<https://cutt.ly/fbq7woe>) визначені процедури урегулювання повторного проходження контрольних заходів.

Ад'юнкти, які отримали при проведенні підсумкового контролю незадовільні оцінки, допускаються до перескладання екзамену (заліку) рішенням заступника начальника університету з навчальної роботи за поданням начальника факультету. Для цього навчальною частиною факультету складається “План ліквідації академічних заборгованостей”. До цього плану додається рапорт начальника факультету на ім'я заступника начальника університету з навчальної роботи, в якому начальник факультету подає свої пропозиції щодо ад'юнктів, які при проведенні річного контролю не склали екзамену та заліки з трьох і більше навчальних дисциплін.

Перескладання одного й того ж екзамену при отриманні незадовільної оцінки допускається не більше 2-х разів: один раз викладачу, другий – комісії (не менше трьох осіб), яка призначається начальником кафедри.

Ад'юнкти, які під час річного контролю отримали оцінки “незадовільно” та “несприйнятно” з трьох і більше ОК або при другому повторному перескладанні комісії заліку чи екзамену отримали оцінку “незадовільно” та “несприйнятно”, підлягають відраховуванню з ад'юнктури ХНУПС.

Прикладів повторного проходження контрольних заходів на ОНП не було.

### **Яким чином процедури ЗВО урегульовують порядок оскарження процедури та результатів проведення контрольних заходів? Наведіть приклади застосування відповідних правил на ОП**

Одним із видів академічної не доброчесності є необ'єктивне оцінювання науково-педагогічним працівником здобувача вищої освіти в ході контрольних заходів відповідно до п.4.11 “Положення про організацію освітнього процесу в ХНУПС” (<https://cutt.ly/fbq7woe>). Забезпечення можливості оскарження процедури та результатів проведення контрольних заходів регулюється діяльністю комісії з питань етики та академічної доброчесності ХНУПС, яка діє на підставі розділу IV відповідного Положення (<https://cutt.ly/5bwezuZ>).

В комісію звертаються з письмовою заявою. Після надходження заяви секретар Комісії повідомляє особу, стосовно якої порушено питання, про дату, час і місце проведення засідання Комісії. На засідання Комісії запрошуються заявник та НПП, якого звинувачують у заниженні оцінки. За результатами розгляду справи та з'ясування всіх істотних обставин, Комісія впродовж двох робочих днів готує письмовий висновок, щодо наявності або відсутності факту порушення норм академічної доброчесності. Резолютивна частина висновку має містити рекомендації для прийняття остаточного рішення начальником ХНУПС.

Протягом періоду дії освітньо-наукової програми випадків оскарження процедури та результатів проведення контрольних заходів серед ад'юнктів не було.

### **Які документи ЗВО містять політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності?**

Політика, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності у ХНУПС знайшли відображення у таких документах ХНУПС: “Положення про організацію освітнього процесу в ХНУПС” (<https://cutt.ly/fbq7woe>), “Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у ХНУПС” (<https://cutt.ly/RbwoZra>), “Положення про протидію академічному плагіату в ХНУПС” (<https://cutt.ly/IbqC3Ye>), “Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ХНУПС” (<https://cutt.ly/5bwezuZ>) і наказі начальника ХНУПС від 17.01.2020 № 88 “Про створення комісії з питань академічної доброчесності при проведенні дисертаційних досліджень”.

Ці положення спрямовані на підтримку ефективної системи дотримання академічної доброчесності, яка поширюється на наукові та навчально-методичні праці учасників освітнього процесу, атестаційні, курсові роботи (проекти) здобувачів вищої освіти.

### **Які технологічні рішення використовуються на ОП як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності?**

Враховуючи категоризованість дисертаційних робіт ад'юнктів ОНП “Військова кібернетика та управління військами” їх перевірка на предмет виявлення можливих фактів порушення академічної доброчесності здійснюється комісією призначеної наказом ХНУПС від 17.01.2020 № 88.

Разом з цим, університетом укладено договір з компанією “Антиплагіат” щодо використання онлайн-сервісу Unicheck для перевірки наукових публікацій відкритого характеру. За підсумками перевірки з використанням онлайн-сервісу Unicheck відкритих публікацій ад'юнктів, що навчаються на ОНП, редакційними колегами фахових наукових видань університету приймається рішення щодо друку статті. На етапі підготовки до захисту відкрита складова дисертаційних робіт ад'юнктів перевіряється представниками НОВ з використанням онлайн-сервісу Unicheck.

Крім того, на веб-сайтах періодичних видань університету розміщений виклад етичних норм публікації та рецензування статей.

При розгляді дисертації, виконаної в ХНУПС, перед науковим семінаром (засіданням кафедри) проводиться перевірка дисертації на відсутність академічного плагіату. Висновок про невиявлення академічного плагіату в дисертації, виконаної в університеті, вноситься до рішення, ухваленого науковим семінаром (засіданням кафедри). За об'єктивність висновку про невиявлення академічного плагіату в дисертації, виконаної в університеті, відповідальність несе керівник структурного підрозділу, де виконувалася робота.

### **Яким чином ЗВО популяризує академічну доброчесність серед здобувачів вищої освіти ОП?**

Головними способами щодо популяризації академічної доброчесності в ХНУПС є: ознайомлення НПП і НП університету, здобувачів вищої освіти з нормативними документами щодо принципів академічної доброчесності та запобігання академічному плагіату, встановлення відповідальності за академічний плагіат; організація функціонування системи виявлення академічного плагіату; створення, розповсюдження та забезпечення дотримання методичних рекомендацій щодо оформлення посилань на матеріали, які використано у наукових, навчально-методичних, атестаційних роботах; проведення занять з вивчення вимог до написання письмових робіт із наголошенням на принципі самостійності роботи над письмовими завданнями різних видів, коректного використання інформації з інших джерел та уникання плагіату, а також правил опису джерел і оформлення цитувань; оприлюднення “Положення про протидію академічному плагіату в ХНУПС” на офіційному веб-сайті університету (<https://cutt.ly/WvPdKQ1>). Розміщення інформації щодо етичних норм публікації та рецензування статей на веб-сайтах періодичних видань і видань, що продовжуються.

Для ад'юнктів до складу нормативних освітніх компонентів програми введено “Академічне письмо” (1 кредит ECTS), яке забезпечує досягнення результату навчання РНз-5.

На кафедрі психології та педагогіки проводяться семінари присвячені популяризації академічної доброчесності

серед здобувачів вищої освіти.

### **Яким чином ЗВО реагує на порушення академічної доброчесності? Наведіть приклади відповідних ситуацій щодо здобувачів вищої освіти відповідної ОП**

Відповідно до “Положення про протидію академічному плагіату в ХНУПС” (<https://cutt.ly/HbwremB>) за порушення академічної доброчесності передбачені такі види академічної відповідальності:

а) для НПП і наукових працівників ХНУПС:

- 1) відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- 2) позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- 3) позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади;

б) для ад'юнктів:

- 1) повторне проходження оцінювання (контрольна робота, екзамен, залік тощо);
- 2) повторне проходження відповідного освітнього компонента (модуля) освітньої програми;
- 3) відрахування із закладу освіти (підставою для виключення з ад'юнктури чи відкріплення здобувача від кафедри є виявлення двох і більше фактів плагіату у роботах ад'юнкта).

НПП і наукові працівники, ад'юнкти несуть відповідальність за порушення вимог подання своїх відкритих статей для перевірки онлайн-сервісом Unichек. Встановлення академічного плагіату в опублікованих працях є підставою для заборони автору включати такі праці у перелік науково-методичних публікацій.

З моменту існування ОНП “Військова кібернетика та управління військами” порушень академічної доброчесності серед тих, хто на ній навчається та викладає, виявлено не було.

## **6. Людські ресурси**

### **Яким чином під час конкурсного добору викладачів ОП забезпечується необхідний рівень їх професіоналізму?**

Конкурсний добір викладачів на вакантні посади НПП у ХНУПС здійснюється на основі “Положенні про порядок заміщення вакантних посад командування (керівного складу), наукових працівників, НПП у ХНУПС на конкурсній основі” (<https://cutt.ly/LvPgobj>).

Для забезпечення необхідного рівня професіоналізму НПП добираються з дотриманням таких положень: свою кандидатуру для участі в конкурсі на вакантну посаду має право пропонувати будь-яка особа, яка відповідає кваліфікаційним вимогам до кандидатів на посади НПП (визначені в статуті ХНУПС, <https://cutt.ly/KvPhEe6>); конкурсна комісія визначає відповідність кандидатів кваліфікаційним вимогам для заміщення посади, на яку оголошено конкурс;

за наявності двох і більше претендентів на заміщення посади НПП конкурсна комісія визначає рейтинг претендентів;

кафедра, конкурсна комісія та вчена рада на своїх засіданнях заслуховують учасників конкурсу з питань їх службової, навчальної, методичної, наукової та громадської діяльності.

Вимоги до посад згідно наведених вище керівних документів враховують такі професійні якості: наявність наукового ступеня та вченого (почесного) звання, стаж роботи на посадах НПП, рівень військової освіти та вищої освіти не нижче магістра, досвід проходження військової служби на відповідних посадах. За умови відповідності кандидатів вимогам до посади, встановленим для НПП (визначені в Статуті ХНУПС), перевага надається особам, які мають статус учасника бойових дій відповідно до законодавства.

### **Опишіть, із посиланням на конкретні приклади, яким чином ЗВО залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу**

Участь замовників на підготовку військових фахівців (роботодавців) у організації освітнього процесу відбувається через такі науково-методичні та педагогічні заходи, спрямовані на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей:

розробку рекомендацій, надання відгуків-рецензій та погодження стандарту на підготовку військових фахівців з освітньо-науковим рівнем “доктор філософії” за спеціальністю 253 Військове управління (за видами збройних сил) (Департамент військової освіти і науки Міністерства оборони України);

забезпечення освітніх компонентів ОНП “Військова кібернетика та управління військами” керівними документами, аналітичними матеріалами з досвідом бойового застосування військ (Департамент військової освіти і науки Міністерства оборони України, Командування Повітряних Сил Збройних Сил України);

участь представників замовників у щорічних наукових конференціях ХНУПС “Новітні технології – для захисту повітряного простору”, на яких відбувається обговорення ідей та досягнень ад'юнктів, а на відповідних секціях обговорюються питання їх підготовки;

контроль через систему звітів ХНУПС за напрямками та якістю підготовки ад'юнктів;

здійснення розподілу випускників ОНП.

### **Опишіть, із посиланням на конкретні приклади, яким чином ЗВО залучає до аудиторних занять на ОП професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців**

Аудиторні заняття на освітньо-науковій програмі “Військова кібернетика та управління військами” ведуть доктори військових наук за спеціальністю 20.02.12. – Військова кібернетика системи управління та зв'язок професор Сергій



Ярош (гарант ОНП), старший науковий співробітник Володимир Малюга (начальник кафедри), які є професіоналами-практиками та експертами в галузі 25 Воєнної науки, національна безпека, безпека державного кордону.

До проведення окремих тем під час вивчення дисципліни залучаються висококваліфіковані фахівці Наукового центру Повітряних Сил ХНУПС (наприклад, Л16, Л17 з дисципліни “Військове управління (за видами збройних сил)” – начальник управління центру доктор технічних наук старший науковий співробітник Андрій Тристан). Крім того, представники замовника під час відвідання університету залучаються до проведення занять, на які залучаються і ад’юнкти ОНП в рамках навчальної дисципліни “Освітній процес, методична та наукова робота у вищій військовій школі” за тематикою:

“Основні напрямки трансформації військової освіти” (директор Департаменту військової освіти і науки Міністерства оборони України В.І.Мірненко, заняття проведене 13.04.2021);

“Перспективні напрямки наукових досліджень в Повітряних Силах Збройних Сил України” (начальник ВНУ ГШ, заняття проведене 06.05.2021).

### **Опишіть, яким чином ЗВО сприяє професійному розвитку викладачів ОП? Наведіть конкретні приклади такого сприяння**

Підвищення кваліфікації НПП здійснюється згідно “Положення про організацію освітнього процесу в ХНУПС” (<https://cutt.ly/fbq7woe>). Проводиться не рідше ніж один раз на 5 років на відповідних курсах (у ході стажування). Підвищення кваліфікації досвідчених викладачів дозволено здійснювати безпосередньо у ХНУПС за індивідуальними планами.

Викладачі періодично направляються для участі у навчаннях військ (сил) за планами МО України, ГШ ЗС України, командувача ПС ЗС України.

У 2020 році викладачі, що задіяні на ОНП у групі забезпечення пройшли підвищення кваліфікації на курсах: Володимир Малюга (з 13.01.2020 по 11.03.2020 “Курси підвищення кваліфікації посадових осіб з організації освітнього процесу ЗВО та ВВП ЗВО” у ХНУПС – свідоцтво 12 СПК № 135/2020);

Сергій Ярош (з 16.11.2020 по 16.12.2020 “Курси підвищення кваліфікації науково-педагогічних (педагогічних) працівників ВВНЗ та ВВП ЗВО” у ХНУПС – свідоцтво 12 СПК № 1472/2020).

У квітні 2019 року Володимир Малюга підвищував кваліфікацію у центрі перепідготовки та підвищення кваліфікації НУОУ на курсах підвищення кваліфікації та професійного рівня з питань організації наукової та науково-технічної діяльності у ЗС України (свідоцтво СПК № 07834530/001981-19).

Гарант ОНП професор кафедри д.військ.н. професор Сергій Ярош постійно підвищує кваліфікацію в системі підготовки експертів з акредитації освітніх програм Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

### **Продемонструйте, що ЗВО стимулює розвиток викладацької майстерності**

Стимулювання розвитку викладацької майстерності НПП ХНУПС здійснюється через заходи визначені в статуті Університету (<https://cutt.ly/GvPkcZP>):

запровадження рейтингового оцінювання освітніх, науково-дослідницьких та інноваційних досягнень учасників освітнього процесу;

встановлювання власних форм морального та матеріального заохочення учасників освітнього процесу.

З метою мотивації викладачів на вдосконалення професійної майстерності відповідно до наказу начальника ХНУПС від 20.09.2016 року № 1675 “Про вдосконалення системи методичної роботи в університеті” запроваджено систему конкурсів (на кращий активний метод навчання, на краще впровадження сучасних інформаційних технологій, на кращий підручник (навчальний посібник), на кращого викладача), в яких приймають участь всі кафедри.

Оцінка та заохочення викладачів здійснюється за підсумками їх рейтингу. Фото кращих викладачів розміщуються на відповідних стендах в університеті та на факультетах.

За підсумками навчального року на НМЗ кожна кафедра отримує рейтингову оцінку, визначаються кращі з отриманням перехідного вимпелу. Кращі працівники преміюються начальником ХНУПС відповідно до “Положення про преміюванні працівників ХНУПС за загальні результати діяльності” (<https://cutt.ly/fvPkFqc>).

Крім того, за підсумками навчального року та з нагоди професійних свят НПП отримують заохочення (відзнаки, грамоти, цінні подарунки) від керівництва МО України, ГШ ЗС України, Командування ПС ЗС України, начальника ХНУПС.

## **7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси**

### **Продемонструйте, яким чином фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення ОП забезпечують досягнення визначених ОП цілей та програмних результатів навчання?**

Освітня діяльність з підготовки здобувачів ОНП забезпечується навчальною матеріально-технічною базою ХНУПС (НМТБ), яка відповідає ліцензійним вимогам і вимогам провадження освітньої діяльності. ХНУПС має розвинуту соціальну інфраструктуру.

До послуг ад’юнктів університету представлена навчальна бібліотека, яка нараховує понад 1 331 000 примірників різноманітної літератури, у тому числі, навчальної літератури понад 710 000 примірників.

А також таємна бібліотека з спецфондом 28 000 примірників.

В університеті здійснена підписка на періодичні видання, які висвітлюють наукові та інші досягнення у військовій сфері. Ад’юнкти мають вільний безоплатний доступ до неї.

Заняття з ними проводяться в класі обладнаному новітньою обчислювальною технікою та мультимедійними

засобами (ауд. В-321). Також для проведення досліджень їм доступні: зразок АСУ авіації та ППО ПС (на базі НЦ ПС); командні пункти факультетів АСУ та РТВ; командні пункти військових частин гарнізону за письмовим зверненням начальника ХНУПС.

Навчально-методичне забезпечення ОНП гарантує досягнення визначених ОП цілей і програмних результатів. Це доводиться результатами щорічної атестації ад'юнктів ОНП, поточним і підсумковим контролем, а також успішним захистом у 2020 році дисертації випускником програми Сергієм Поплавцем.

Документи про фінансову діяльність, організацію освітнього процесу та інші документи нормативно-правової бази розташовані на сайті ХНУПС (<https://cutt.ly/XbKSw2l>).

### **Продемонструйте, яким чином освітнє середовище, створене у ЗВО, дозволяє задовольнити потреби та інтереси здобувачів вищої освіти ОП? Які заходи вживаються ЗВО задля виявлення і врахування цих потреб та інтересів?**

Освітнє середовище, що створене в ХНУПС, поєднує використання підходів, які притаманні сучасним ЗВО, та специфічних підходів, що необхідні для формування професійно важливих якостей (використання спеціалізованих навчальних аудиторій з розгорнутими пунктами управління, зразками ОВТ і тренажерами, створення спеціального програмного забезпечення та власних тренажно-імітаційних систем, проведення занять на власних навчально-бойових зразках ОВТ у польових умовах, широке використання сучасної навчальної бази військ, навчання та виховання не лише в університеті, а й в ході участі у заходах бойової підготовки військ та ін.). Все це дозволяє якісно підготувати фахівця з військового управління.

Комплексний підхід до формування освітнього середовища забезпечує повну готовність випускника до опанування посад науково-педагогічних (наукових) працівників у вищих військових навчальних закладах (наукових установах), тобто повне задоволення всіх його потреб, які необхідні для успішної реалізації своєї майбутньої кар'єри.

Результати щоквартальних опитувань ад'юнктів ОНП під час постійно діючих семінарів здобувачів наукового ступеня доктора філософії (кандидата наук) ХНУПС (проводяться відповідно до "Положення про постійно діючий семінар здобувачів наукового ступеня доктора філософії ХНУПС", (<https://cutt.ly/QbwUgEK>)) свідчать про загальну задоволеність умовами навчання та повсякденної діяльності.

### **Опишіть, яким чином ЗВО забезпечує безпечність освітнього середовища для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти (включаючи психічне здоров'я)?**

Освітнє середовище ХНУПС, не зважаючи на військову специфіку, є безпечним для життя і здоров'я здобувачів ОП, що забезпечується комплексною діяльністю відповідних підрозділів ХНУПС, до яких входять: служба охорони праці, служба військ, квартирно-експлуатаційно-служба, поліклініка з лазаретом, чергова служба добового наряду з відповідними технічними засобами відеоспостереження та охорони.

Кожен перший четвер місяця в ХНУПС проводяться заходи "Дня безпеки життєдіяльності та охорони праці".

Щотижня зі здобувачами вищої освіти та постійним складом проводяться профілактичні інформування з питань травматизму та безпеки дорожнього руху.

Допуск до всіх видів практичних занять, пов'язаних з експлуатацією зразків озброєння та військової техніки, використанням навчально-лабораторного обладнання здійснюється після проведення інструктажу з питань техніки безпеки.

Періодичний моніторинг морально-психологічного стану здобувачів освітнього процесу, ступеня їх задоволення процесами навчання, виховання, забезпечення здійснюють психологи відділу морально-психологічного забезпечення та група психолого-педагогічного супроводження освітнього процесу.

Результати періодичних опитувань і тестувань здобувачів ОНП свідчать про загальну їх задоволеність.

Також всі здобувачі підлягають обов'язковому щорічному медичному огляду в поліклініці університету.

Щоденний контроль за станом здобувачів здійснюють начальники кафедр, до яких ад'юнкти прикріплені для навчання.

### **Опишіть механізми освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки здобувачів вищої освіти? Яким є рівень задоволеності здобувачів вищої освіти цією підтримкою відповідно до результатів опитувань?**

Освітню та організаційну підтримку здобувачі, які навчаються на ОНП, отримують відповідно до "Положення про організацію освітнього процесу в ХНУПС" (<https://cutt.ly/fbq7woe>). Освітня та організаційна підтримка здобувачів вищої освіти у ХНУПС забезпечується навчальним і науково-організаційним відділами університету, гарантом освітньої програми, факультетом ЗРВ, кафедрами університету та НЦ ПС.

Кожен ад'юнкт також може особисто звернутися до начальника ХНУПС через електронну пошту на сайті університету (<https://cutt.ly/VvPzkFj>) і акаунти в соціальній мережі Facebook.

У ХНУПС функціонує ІОЦ, який здійснює інформаційно-аналітичне забезпечення освітнього процесу на базі загальноуніверситетської системи автоматизованого управління навчальним процесом MOODLE. Ця система є глобальним інформаційним базисом для: підтримки освітнього процесу; розміщення методичних матеріалів; обліку знань здобувачів вищої освіти; обліку їх навчальної активності.

Також інформаційна підтримка здійснюється шляхом забезпечення публічності інформації про діяльність ХНУПС на офіційному сайті університету (<https://cutt.ly/9bwISV8>).

Важливу роль в інформаційній підтримці ад'юнктів відіграють навчальні бібліотеки відкритої та категоризованої літератури. Спеціалізовані зали навчальної бібліотеки комп'ютеризовані з підключенням до мережі Internet або до MOODLE. Бібліотека працює на автоматизованій бібліотечно-інформаційній системі "УФД/Бібліотека".

Консультативну підтримку ад'юнктам за їх безпосереднім зверненням в університеті надають з психологічних питань психологи відділу МПЗ і фахівці групи психолого-педагогічного супроводження освітнього процесу, а з юридичних питань – юристи юридичної групи ХНУПС. У разі конфліктних або складних ситуацій вирішення питань

здійснюється через НОВ і НВ університету, управління факультету з залученням (у разі потреби) начальників кафедр і НПП, офіцерів структур МПЗ.

Підтримка здобувачів вищої освіти забезпечується розвинутою соціальною інфраструктурою. Також соціальна підтримка ад'юнктам надається під час навчання у вигляді грошового забезпечення, рівень якого зберігається на рівні посади, з якої вони вступали на навчання. Крім того, враховуючи, що ад'юнкти Олександр Олексенко та Олексій Філіппенков є учасниками бойових дій, вони мають пільги передбачені законодавством України для цієї категорії громадян.

Додатковим видом соціальної підтримки є призначення за результатами рейтингового відбору кращим ад'юнктам академічних стипендій. Відбір здійснюється за показниками (місце за результатом семінару ад'юнктів, процент виконання дисертації, кількість статей, кількість апробацій, НДР, середній бал навчання). У 2021 році академічна стипендія КМУ присуджена ад'юнкту даної ОНП Олексію Філіппенкову.

Результати періодичних опитувань і тестувань здобувачів ОНП свідчать про їх загальну задоволеність рівнем освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки.

**Яким чином ЗВО створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами? Наведіть посилання на конкретні приклади створення таких умов на ОП (якщо такі були)**

Навчання на ОНП “Військова кібернетика та управління військами” осіб з особливими освітніми потребами не передбачено. Всі кандидати на вступ до ад'юнктури проходять медичну комісію на предмет визначення придатності до військової служби та вступу на навчання.

Разом з цим, якщо в ході вивчення освітніх компонент стається ситуація, коли ад'юнкт відсутній з поважних причин (відрадження, хвороба) для нього визначається індивідуальна траєкторія засвоєння та звітування за даний компонент.

**Яким чином у ЗВО визначено політику та процедури врегулювання конфліктних ситуацій (включаючи пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та корупцією)? Яким чином забезпечується їх доступність політики та процедур врегулювання для учасників освітнього процесу? Якою є практика їх застосування під час реалізації ОП?**

Політика та процедури врегулювання конфліктних ситуацій (включаючи пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та корупцією) в ХНУПС визначено в “Положенні про політику та процедуру врегулювання конфліктних ситуацій у ХНУПС” (<https://cutt.ly/IvPzY2u>).

Тактиками щодо запобігання появи конфліктних ситуацій на лінії “викладач – ад'юнкт” у ХНУПС є: прогнозування; підтримки; аутотренінгу; стимулювання.

Основними напрямками з попередження конфліктної ситуації в університеті визначено: створення об'єктивних умов, що перешкоджають виникненню і деструктивному розвитку передконфліктних ситуацій; оптимізація організаційно-управлінських умов створення й функціонування організацій; усунення соціально-психологічних причин конфліктних ситуацій; нейтралізація особистісних причин виникнення конфліктних ситуацій.

Попередження конструктивному вирішенню конфліктних ситуацій сприяють використання опонентами стратегії співробітництва й компромісу, регулювання конфліктних ситуацій керівником колективу, мінімізація негативних емоцій опонентів, їх високі моральні й професійні якості тощо.

Методами реагування на конфліктні ситуації управлінням ХНУПС або керівником структурного підрозділу є: бесіда з конфліктуючими сторонами з метою визначення причин і сутності конфліктної ситуації; ініціювання створення комісії щодо врегулювання конфліктної ситуації; інформування органів внутрішніх справ у випадку спірної ситуації або у випадку трактування однієї з конфліктуючих сторін конфліктної ситуації як кримінальної; інформування учасників конфліктної ситуації про висновки комісії та запропоновані проекти рішень; контроль за дотриманням запропонованих висновків та рішень комісії.

Технологіями врегулювання конфліктних ситуацій визначені: інформаційна; комунікативна; соціально-психологічна; організаційна.

Способами вирішення конфліктних ситуацій є: адміністративний (попередження, догана, звільнення, переведення на іншу посаду, рішення суду, виключення з числа здобувачів вищої освіти і т.п.) – згідно з чинним законодавством; педагогічний (бесіда, переконання, прохання, роз'яснення надання психологічної допомоги і т.п.).

Визначено, що постійний, змінний склад і структурні підрозділи ХНУПС мають дотримуватися у своїй діяльності, публічних висловлюваннях (повідомленнях) і публічних матеріалах засад запобігання та протидії корупції, недискримінації, зокрема гендерної. Постраждалі посадові особи університету мають письмово повідомити визначеним порядком начальника ХНУПС про сексуальні домагання або випадки дискримінації. Начальник ХНУПС визначає необхідні заходи (службове розслідування, створення комісії та ін.) з метою виявлення та вирішення конфліктних ситуацій у зв'язку з сексуальними домаганнями чи дискримінацією. За сексуальні домагання на робочому місці чи дискримінацію винні особи притягаються до кримінальної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

Протягом періоду дії ОНП конфліктних ситуацій не було.

## 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

**Яким документом ЗВО регулюються процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП? Наведіть посилання на цей документ, оприлюднений у відкритому доступі в мережі Інтернет**

Процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП ХНУПС регулюються “Положенням про організацію освітнього процесу в ХНУПС” (<https://cutt.ly/fbq7woe>) та “Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в ХНУПС” (<https://cutt.ly/gvPsdHO>).

### **Опишіть, яким чином та з якою періодичністю відбувається перегляд ОП? Які зміни були внесені до ОП за результатами останнього перегляду, чим вони були обґрунтовані?**

Механізм моніторингу та щорічного перегляду (вдосконалення) освітньо-наукової програми, навчального плану та програм освітніх компонентів передбачає виконання таких процедур:

- моніторинг замовником і ХНУПС відгуків на випускників, інформаційно-аналітичних матеріалів з бойового досвіду застосування Збройних Сил, стандарту за спеціальністю, міжнародних стандартів, матеріалів науково-практичних конференцій тощо, аналіз актуальності та відповідності змісту, результатів навчання ОП вимогам держави та замовника;
- прийняття рішення замовником або ініціація ХНУПС пропозиції щодо внесення змін;
- формулювання цілей і завдань змін до ОП;
- формулювання критеріїв, за якими відбуватиметься перегляд навчальних планів у результаті як зворотного зв'язку із НПП, ад'юнктами, випускниками і замовниками, так і внаслідок прогнозування розвитку воєнної науки і суспільства в цілому, аналізу набутого бойового досвіду військ;
- розробка змін до навчального плану;
- формулювання змін до результатів навчання;
- розробка програм навчальних дисциплін або змін до них.

У 2020 році освітньо-наукова програма “Військова кібернетика та управління військами” була доопрацьована та до неї внесені зміни з урахуванням: результатів підготовки ад'юнктів у 2016–2020 роках (завершення повного циклу підготовки); появи проекту стандарту вищої освіти за спеціальністю 253 “Військове управління (за видами збройних сил)” для освітньо-наукового рівня доктора філософії; рішення секції Воєнно-наукової ради Міністерства оборони України за воєнно-теоретичною проблематикою, затвердженого першим заступником Міністра оборони України від 13.11.2020 року (вих. ДВОН МО України від 13.11.20, № 404/2/1101); науково-практичних конференцій щодо вдосконалення підготовки військових фахівців; стандартів НАТО; досвіду застосування військ в операції Об'єднаних сил (антитерористичній операції); досвіду акредитації освітніх програм у ХНУПС у 2020 році.

З урахуванням вищевказаного до ОП “Військова кібернетика та управління військами” були внесені такі зміни: скориговані з урахуванням проекту стандарту за спеціальністю характеристики програми “Предметна область та напрям”, “Підходи до викладання та навчання”; удосконалені формулювання програмних компетентностей та результатів навчання; введена нормативна навчальна дисципліна “Академічне письмо” (ОК6) в обсязі 1 кредит ECTS; у навчальний план внесені зміни у зв'язку з введенням дисципліни “Академічне письмо” (дана дисципліна буде викладатися на другому році навчання); внесені зміни до робочих програм навчальних дисциплін для врахування появи нових керівних документів та актуального досвіду бойового застосування військ.

### **Продемонструйте, із посиланням на конкретні приклади, як здобувачі вищої освіти залучені до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості, а їх позиція береться до уваги під час перегляду ОП**

Згідно Статуту ХНУПС здобувачі вищої освіти залучені до участі у діяльності органів громадського самоврядування університету, вчених рад факультетів і Вченої ради університету (не менше 10 %), органів самоврядування здобувачів вищої освіти.

На випусковій кафедрі (кафедра тактики ЗРВ) під час навчально-методичних зборів перед початком нового навчального року здобувачі, які закінчили перший та другий рік навчання у ад'юнктурі, доповідають свої пропозиції щодо удосконалення змісту ОП “Військова кібернетика та управління військами”, що фіксується в протоколах засідання кафедри. Якщо зміни стосуються змісту освітніх компонентів, то рішення приймається на засіданні кафедри, якщо рішення стосується змін у навчальному плані або в ОП, то формується пропозиції для розгляду на вченій раді факультету, а потім на Вченій раді ХНУПС.

Так, за пропозиціями ад'юнкта Сергія Поплавця (набір 2016 року) в зміст освітнього компонента ОК1 були внесені зміни у лекцію № 5 (змінене питання 2). За пропозиціями ад'юнкта Олександра Олексенка (набір 2018 року) в освітньому компоненті ВК8 було в лекцію № 3 додатково включене питання 4.

Також моніторинг думки здобувачів вищої освіти здійснюється через структури морально-психологічного забезпечення освітнього процесу та групу психолого-педагогічного забезпечення освітнього процесу під час періодичних опитувань.

За результатами отриманого зворотного зв'язку від здобувачів вищої освіти приймається рішення про перегляд та оновлення освітньої програми.

### **Яким чином студентське самоврядування бере участь у процедурах внутрішнього забезпечення якості ОП**

Одним із органів студентського самоврядування в університеті є рада молодих вчених ХНУПС (колегіальний виборний дорадчий орган). Відповідно до “Положення про раду молодих вчених ХНУПС” (<https://cutt.ly/IbwB1rq>), рада проводить перевірку якості навчання в ад'юнктурі, докторантурі своїх членів. При необхідності рада може вносити пропозиції Вченій раді ХНУПС щодо удосконалення системи та окремих процедур внутрішнього забезпечення якості освітньо-наукових програм.

Відповідно до статуту ХНУПС до складу Вченої ради університету входить на виборній основі представник ад'юнктів і докторантів, через якого здобувачі, які навчаються на ОП, можуть також долучатися до визначення системи,

затвердження та зміни процедур внутрішнього забезпечення якості ОНП.

Крім того, здобувачі можуть висловити свої пропозиції безпосередньо начальнику університету на електронну пошту начальника університету, яка розміщена на сайті (<https://cutt.ly/obw9M8V>).

### **Продемонструйте, із посиланням на конкретні приклади, як роботодавці безпосередньо або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості**

Роботодавцями для випускників ОНП є ДВОН МО України та Командування ПС ЗС України. Їх участь у процесі періодичного перегляду ОНП та інших процедур забезпечення її якості полягає у: визначенні вимог до змісту навчання за ОНП через роботу секції ВНР МО України за воєнно-теоретичною проблематикою МО України (протокол № 1 від 20.10.2020 року засідання секції Воєнно-наукової ради МО України за воєнно-теоретичною проблематикою МО України враховано при внесенні змін в останню редакцію ОНП); контролі представниками роботодавців організації освітнього процесу зі здобувачами вищої освіти в ході роботи експертних комісій (ЕК) (останній раз головою ЕК Дмитром Карпенко в період 17.01...19.02.2021) із підготовкою рішення ЕК, в якому оцінюється якість теоретичної та практичної підготовленості здобувачів вищої освіти, вказуються зауваження і пропозиції ЕК з питань удосконалення освітнього процесу у ВНЗ. Результати роботи ЕК враховуються при перегляді ОНП; доведенні щорічних організаційно-методичних вказівок ГК ЗС України, Командування ПС на новий навчальний рік, в яких вказуються завдання щодо удосконалення освітнього процесу в ХНУПС (Директива ГК ЗС України від 23.10.2020 № Д-9/ДСК "Про організацію планування підготовки ЗСУ на 2021 н.р.", інв. 459/24-70 дск від 26.10.2020 і Розпорядження НШ - заступника командувача ПС ЗС України "Про організацію планування підготовки ПС ЗС України на 2021 н.р." від 04.11.2020 № Р-3, інв. 474/24-70 дск від 06.11.2020).

### **Опишіть практику збирання та врахування інформації щодо кар'єрного шляху та траєкторій працевлаштування випускників ОП**

Всі випускники за ОП працевлаштовуються на відповідні посади та проходять службу у військових закладах вищої освіти (наукових установах, військових частинах) Збройних Сил України.

За підсумками служби їх безпосередніми командирами (начальниками) відпрацьовується відгук (характеристика) з оцінками його професійних та особистих якостей, недоліками (за наявності) та пропозиціями, який надається до ХНУПС.

Відгуки (характеристики) аналізуються на засіданні кафедри тактики зенітних ракетних військ (ЗРВ) (яка є випусковою за ОНП "Військова кібернетика та управління військами"). За результатами проведеного аналізу формуються пропозиції для розгляду на Вченій раді ХНУПС щодо подальшого вдосконалення програм навчальних дисциплін та ОП.

### **Які недоліки в ОП та/або освітній діяльності з реалізації ОП були виявлені у ході здійснення процедур внутрішнього забезпечення якості за час її реалізації? Яким чином система забезпечення якості ЗВО відреагувала на ці недоліки?**

Процедури внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності з реалізації ОНП визначаються "Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Харківському національному університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба" (<https://cutt.ly/gvPsdHO>).

У результаті застосування цих процедур за певними з них були внесені удосконалення в освітню діяльність з реалізації ОНП "Військова кібернетика та управління військами":

за результатами здійснення процедури моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм була визначена необхідність внесення змін до ОНП, навчального плану, програм навчальних дисциплін, робочих програм навчальних дисциплін і навчально-методичних матеріалів для забезпечення навчальних занять; за результатами моніторингу наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі, самостійної роботи ад'юнктів, була визначена необхідність покращення обладнання робочих місць для їх навчання; за результатами моніторингу забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками ХНУПС і здобувачами вищої освіти була визначена необхідність посилити профілактичну роботу з метою недопущення появи прецедентів її порушення.

Внесені зміни до ОНП стосувалися переліку компетенцій та результатів навчання. Зміни у навчальному плані полягали у введенні додаткового освітнього компонента "Академічне письмо" (обсягом 1 кредит ECTS). Зміни у програмах навчальних дисциплін і робочих програмах навчальних дисциплін полягали у приведенні переліку компетенцій та результатів навчання у відповідність до ОНП, оновлення навчальної літератури на актуальну. Зміни у навчально-методичних матеріалах полягали у врахуванні досвіду застосування військ у бойових діях і приведення їх змісту до вимог нових керівних документів щодо управління військами з урахуванням стандартів НАТО (в грудні 2020 року в командванні Повітряних Сил затверджена низка бойових статутів і керівництв з бойової роботи). Покращення обладнання робочих місць для навчання та самостійної роботи ад'юнктів, які навчаються на ОНП, було здійснено з

2019–2020 навчального року шляхом організації з ними занять у аудиторії В-321 кафедри тактики ЗРВ, обладнаному новітньою електронно-обчислювальною технікою та мультимедійними засобами (виробництва 2017 року) для проведення занять з іноземними військовослужбовцями.

На кафедрі філософії започатковане проведення регулярних семінарів з ад'юнктами університету за тематикою забезпечення дотримання академічної доброчесності науковими і НПП ХНУПС і здобувачами вищої освіти.

### **Продемонструйте, що результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти беруться до уваги**

## **під час удосконалення ОП. Яким чином зауваження та пропозиції з останньої акредитації та акредитацій інших ОП були ураховані під час удосконалення цієї ОП?**

ОНП “Військова кібернетика та управління військами” введена в дію в 2016 році. Спланована на цей рік акредитація – це перша акредитація Національною агенцією з забезпечення якості вищої освіти, і перша в ХНУПС акредитація програми доктора філософії, тому під час удосконалення програми до уваги були взяті зауваження та пропозиції з акредитацій інших ОП ХНУПС.

Проаналізовані результати роботи експертних груп при акредитації освітніх програм за спеціальностями 25 галузі за спеціальностями: 253 Військове управління (ОП “Бойове управління польотами авіації”, перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, ID ОП у ЄДЕБО 37333); 255 Озброєння та військова техніка (ОП “Комплекси та системи зенітного озброєння Сухопутних військ”, перший (бакалаврський) рівень, ID ОП у ЄДЕБО 37336). За результатами вивчення недоліків та рекомендацій наданих попередніми акредитаційними ЕГ для покращення організації освітньої діяльності на ОНП було виконано: забезпечена доступність до ОНП та її ОК на сайті ХНУПС (<https://cutt.ly/8bWSYQP>, <https://cutt.ly/obWSPkH>), отримані відгуки рецензії від роботодавців на нову редакцію ОНП (<https://cutt.ly/WbKFXc1>, <https://cutt.ly/KbKF1i2>) (з метою підвищення відкритості інформації щодо ОНП); розроблене “Положення про академічну мобільність курсантів (студентів), ад’юнктів, докторантів, науково-педагогічних та наукових працівників у ХНУПС”, Додаток 3 до наказу НХНУПС від 31.08.2020 №1152 (<https://cutt.ly/LbehiqM>) (з метою підвищення мобільності здобувачів ОНП); удосконалене “Положення про порядок та умови вибору вибіркового дисциплін здобувачами вищої освіти в ХНУПС”, Додаток 7 до наказу НХНУПС від 31.08.2020 №1152 (<https://cutt.ly/HbelgvK>) (з метою впорядкування процесу вільного вибору індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів); регулярно проводиться оновлення змісту ОК ОНП та ін.

## **Опишіть, яким чином учасники академічної спільноти змістовно залучені до процедур внутрішнього забезпечення якості ОП?**

До складу розробників навчальної програми за кожною навчальною дисципліною в обов’язковому порядку залучається представник випускової кафедри з даної спеціальності, що забезпечує військово-спеціальну та фахову спрямованість змісту навчання, внутрішній контроль академічної спільноти за якістю ОНП.

В університеті запроваджено роботу групи кращих методистів з контролю навчальних занять, які впливають на якість ОНП через забезпечення якості методики викладання навчального матеріалу.

Ад’юнкти двічі на рік (до 01 березня та до 01 вересня) звітують перед НПП кафедри (секції наукової ради наукового центру) про результати навчання за ОНП. За пропозицією керівника на дане засідання можуть бути запрошені провідні фахівці університету з напрямку підготовки ад’юнкта. У ході звіту визначається якість підготовки за звітний період, позитивні та негативні моменти підготовки, які в подальшому знаходять відображення в пропозиціях щодо удосконалення змісту ОНП.

Наприкінці кожного року підготовки науковий керівник готує атестацію на ад’юнкта, яка розглядається на засіданні кафедри (секції наукової ради наукового центру). У разі подання позитивної атестації, вона, у випадку затвердження колективом науково-педагогічних (наукових) працівників структурного підрозділу, стає підставою для видання наказу начальника університету для переведення ад’юнкта на наступний курс навчання.

## **Опишіть розподіл відповідальності між різними структурними підрозділами ЗВО у контексті здійснення процесів і процедур внутрішнього забезпечення якості освіти**

Структурними підрозділами ХНУПС у контексті здійснення процесів і процедур внутрішнього забезпечення якості освіти є:

навчальний відділ (організація, планування, контроль, аналіз і вдосконалення освітнього процесу; організація систематичного контролю за проведенням усіх видів навчальних занять; здійснення систематичного контролю за діяльністю кафедр університету, забезпечення публічності інформації про ОНП; щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, НПП ХНУПС і регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань); загальноуніверситетські кафедри (забезпечення підвищення кваліфікації НПП, задіяних на ОНП); навчальні частини факультетів (організація та планування освітнього процесу за ОНП); кафедри (визначення принципів і процедур забезпечення якості вищої освіти, здійснення моніторингу та періодичного перегляду ОНП, забезпечення дотримання академічної доброчесності НПП і здобувачами); НОВ (контроль кадрового забезпечення при навчанні ад’юнктів за ОНП, контроль виконання ад’юнктами індивідуальних планів, моніторинг рівня досягнень та успішності здобувачів, моніторинг задоволеності здобувачів якістю надання освітніх послуг); інформаційно-обчислювальний центр (обслуговування сайту університету, підтримка локальної інформаційної мережі ХНУПС та середовища Moodle); бібліотека (розвиток інформаційного ресурсного забезпечення ОНП); відділ лабораторного обладнання ХНУПС (забезпечення поставки необхідного для реалізації ОП матеріально-технічного та іншого ресурсного забезпечення).

## **9. Прозорість і публічність**

### **Якими документами ЗВО регулюється права та обов’язки усіх учасників освітнього процесу? Яким чином забезпечується їх доступність для учасників освітнього процесу?**

У ХНУПС права та обов’язки усіх учасників освітнього процесу регулюються такими документами: Статут ХНУПС (наказ МО України від 28.11.2018 № 603) (<https://cutt.ly/bbev8VJ>);

“Положення про організацію освітнього процесу в ХНУПС” (наказ начальника ХНУПС від 25.01.2021 № 105) (<https://cutt.ly/fbq7woe>);

“Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у ХНУПС” (наказ начальника ХНУПС від 29.03.2021 № 478) (<https://cutt.ly/LbqzqK3>);

“Положення про Раду молодих вчених ХНУПС” (наказ начальника ХНУПС від 29.03.2021 № 478) (<https://cutt.ly/LbqzqK3>);

“Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Харківському національному університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба” (наказ начальника ХНУПС від 31.08.2020 № 1152) (<https://cutt.ly/RbwoZra>);

“Положення про академічну мобільність курсантів (студентів), ад’юнктів, докторантів, науково-педагогічних та наукових працівників у ХНУПС” (наказ начальника ХНУПС від 31.08.2020 № 1152) (<https://cutt.ly/LbehqM>);

“Положення про порядок та умови вибору вибіркового дисциплін здобувачами вищої освіти в ХНУПС” (наказ начальника ХНУПС від 30.08.2019 № 1612) (<https://cutt.ly/HbelgvK>).

У цих положеннях викладені основні аспекти організації освітнього процесу, дано чітке і зрозуміле роз’яснення стосовно правил та обов’язків всіх учасників освітнього процесу.

Інформація щодо організації освітнього процесу знаходиться у відкритому доступі на офіційному сайті ХНУПС (<https://cutt.ly/9bwISV8>).

### **Наведіть посилання на веб-сторінку, яка містить інформацію про оприлюднення на офіційному веб-сайті ЗВО відповідного проекту з метою отримання зауважень та пропозиції заінтересованих сторін (стейкхолдерів). Адреса веб-сторінки**

Проект нової ОНП розташований на офіційному сайті ХНУПС за посиланням (<https://cutt.ly/tbWS9pp>).

На тій самій сторінці будь яка зацікавлена особа може відрекомендуватися і залишити пропозиції або зауваження щодо змісту ОНП (<https://cutt.ly/sbKGbb7>).

### **Наведіть посилання на оприлюднену у відкритому доступі в мережі Інтернет інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти)**

Освітня програма (<https://cutt.ly/8bWSYQP>)

Навчальний план (<https://cutt.ly/dbWDrKR>)

Основні освітні компоненти (<https://cutt.ly/obWSPkH>)

Повні версії освітніх програм, навчальні плани підготовки військових фахівців відносяться до Переліку відомостей Збройних Сил України, що становлять службову інформацію (п. 1.21 ПСІ-2017), який затверджено наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 22.11.2017 року № 408 (зі змінами), є в наявності, зберігаються разом з програмами та силабусами вибіркового освітніх компонентів у фонді навчальної літератури для службового користування і будуть надані експертам під час роботи в університеті.

Для здобувачів цілі, очікувані результати навчання та компоненти ОП доводяться на першому курсі навчання під час вивчення навчальної дисципліни ОК7 “Військове управління (за видами збройних сил)”.

## **10. Навчання через дослідження**

### **Продемонструйте, що зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад’юнктів)**

Врахування наукових інтересів ад’юнктів забезпечується, згідно з “Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)” (<https://cutt.ly/cbeDAXs>), їх правом обирати дисципліни для вивчення. В ХНУПС для реалізації цього права розроблене “Положення про порядок та умови вибору вибіркового дисциплін здобувачами вищої освіти в ХНУПС” (<https://cutt.ly/HbelgvK>).

Частина запропонованих для обрання вибіркового дисциплін може становити інтерес для більшості ад’юнктів ОНП “Військова кібернетика та управління військами”, забезпечуючи розширення їх світогляду. До таких дисциплін можна віднести, наприклад “Методи дослідження операцій” (ВК5), спрямовану на формування теоретичного підґрунтя досліджень; “Моделювання бойових дій” (ВК8), що дає можливість ад’юнктам поглибити своє розуміння процесів вирішення сучасних проблем військового управління з застосуванням інформаційних технологій та моделювання. Окремі вибіркові дисципліни (ВК1, ВК2, ВК7) стосуються інших питань, які покладені в основу досліджень ад’юнктів і обираються ад’юнктами у разі якщо вони вважають, що вони дозволять розширити їх знання в цих питаннях і можуть стати їм у нагоді в подальшій науковій та практичній діяльності.

НОВ проводиться моніторинг якості ОНП шляхом опитування ад’юнктів щодо якості викладання навчальних дисциплін.

### **Опишіть, яким чином зміст освітньо-наукової програми забезпечує повноцінну підготовку здобувачів вищої освіти до дослідницької діяльності за спеціальністю та/або галуззю**

Підготовка здобувачів вищої освіти до дослідницької діяльності за спеціальністю та/або галуззю здійснюється в рамках нормативних дисциплін ОНП: “Методологічні основи наукових досліджень” (ОК4, 3 кредити ECTS), “Освітній процес, методична та наукова робота у вищій військовій школі” (ОК5, 3 кредити ECTS) циклу загальної підготовки, та дисципліна “Військове управління (за видами збройних сил)” (ОК7, 10 кредитів ECTS) циклу професійної підготовки. Реалізація цих освітніх компонентів дозволяє кожному, хто навчається за даною ОНП,

сформувати результати навчання: РНз3, РНс2 і РНс4. При цьому специфіка дослідницької діяльності за спеціальністю визначається останнім з наведених ОК.

Крім обов'язкових дисциплін ОНП містить освітні компоненти за вибором ад'юнкта (ВК1...ВК8), які враховують особливості конкретних напрямків підготовки в межах спеціальності.

Крім того, окремі освітні компоненти в ході їх опанування передбачають виконання ад'юнктами дослідницьких завдань: продуктивних рефератів-доповідей, де поряд з аналізом інформації першоджерела, ад'юнкти надають об'єктивну оцінку проблеми (ОК7, ВК1, ВК2, ВК4, ВК5); завдань щодо розробки інформаційно-розрахункових задач (ВК3, ВК8); моделювання ситуацій (ВК8). Масив сформованих знань ад'юнктів, дає їм змогу оперувати із тією інформацією, яка потрібна у тому чи іншому конкретному випадку відповідно до обраної тематики досліджень. Це також формує у них повноцінне бачення проблематики та методології досліджень.

### **Опишіть, яким чином зміст освітньо-наукової програми забезпечує повноцінну підготовку здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю**

Підготовку до викладацької діяльності у ЗВО за спеціальністю та/або галуззю забезпечують компоненти ОНП блоку нормативних навчальних дисциплін “Педагогіка та психологія вищої школи” (ОК2, 3 кредити ECTS), “Освітній процес, методична та наукова робота у вищій військовій школі” (ОК5, 3 кредити ECTS) циклу загальної підготовки та дисципліна “Військове управління (за видами збройних сил)” (ОК7, 10 кредитів ECTS) циклу професійної підготовки.

Успішне вивчення зазначених освітніх компонентів спрямоване на отримання результатів навчання: РНз2; РНз4. На другому і третьому роках підготовки ад'юнкти залучаються до викладацької діяльності в рамках компоненти ОК8 “Педагогічна (наукова) практика” загальним обсягом 4 кредити ECTS, в ході якої вони ведуть визначені види навчальних занять з початкових дисциплін, що відповідають їх профілю підготовки. При цьому контроль їх методичної підготовки здійснює керівник або призначений начальником кафедри досвідчений НПП. Контроль якості проведення ад'юнктом занять здійснюється НПП кафедри з подальшим розглядом на засіданні кафедри результатів контролю з вказанням напрямків удосконалення підготовки та проведення занять.

### **Продемонструйте дотичність тем наукових досліджень аспірантів (ад'юнктів) напрямам досліджень наукових керівників**

Для забезпечення відповідності тематики наукових досліджень здобувачів напрямам досліджень кафедр, наукових шкіл і їх наукових керівників, ад'юнкти при вступі до ад'юнктури здійснюють обговорення спектру потенційних тем подальших наукових досліджень:

співбесіда з НПП чи науковим співробітником, який планується як науковий керівник;

обговорення напрямку досліджень на засіданні кафедри (секції науково-технічної ради НЦ ПС, якщо ад'юнкта прикріплений до наукового відділу), до якої прикріплений ад'юнкт;

обговорення напрямку дослідження, мети роботи та результатів, що прогноуються, на Вченій раді ХНУПС.

Це дає можливість повною мірою забезпечити умову відповідності тем наукових досліджень ад'юнктів темам і напрямкам досліджень, в яких працює наукова спільнота ХНУПС і напрямам досліджень їх наукових керівників. Як приклад, ад'юнкт Філіппенков Олексій, науковий керівник – професор Сергій Ярош. Вони здійснюють дослідження з дотичних спеціальних напрямків. Ці дослідження мають багаторічну історію, керівник має низку наукових праць, монографію і навчальні посібники за цією тематикою та спільні дослідження (НДР) і публікації з ад'юнктом.

Наукове середовище ХНУПС повністю відповідає вимогам КМУ до порядку присудження ступеня доктора філософії у напрямку Військове управління (за видами ЗС). Для формування разових спеціалізованих вчених рад можуть залучатися 4 штатних доктора військових наук і 31 кандидат військових наук зі спеціальності 253 (20.02.12, 20.01.01, 20.01.05) .

### **Опишіть з посиланням на конкретні приклади, як ЗВО організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень аспірантів (ад'юнктів)**

У ХНУПС апробація результатів наукових досліджень ад'юнктів у межах ОНП організоване так:

двічі протягом року – предметний звіт ад'юнкта особисто та з відгуком наукового керівника на засіданнях кафедри (наукового підрозділу НЦ ПС) з конкретними показниками роботи і порівнянням досягнутого та запланованого; щороку – на міжнародних наукових конференціях “Новітні технології для захисту повітряного простору”, що проходять в ХНУПС;

протягом року – на науково-практичних конференціях, які проходять на базі інших ЗВО України та за кордоном. Матеріальне забезпечення навчання та дослідження здобувачів:

проведення та апробація результатів досліджень в ході навчання, які проводяться у ПС ЗС України (ад'юнкти Олександр Олексенко, Олексій Філіппенков – участь у стратегічному КШН “Козацька воля – 2019” з 24.09.2019 по 27.09.2019 у складі апарата керівництва; участь у ТН з бойовою стрільбою під час стратегічного КШН “Об'єднані зусилля – 2020” з 16.09.2020 по 26.09.2020 у складі дослідницької групи);

вільний доступ до пунктів управління та інформаційних ресурсів ХНУПС;

публікація тез доповідей на щорічній Міжнародній науково-практичній конференції ХНУПС для ад'юнктів відбувається на безоплатній основі.

Матеріали проведених конференцій можна переглянути за посиланням <https://cutt.ly/6vPxa2l>.

Крім того, для навчання та здійснення досліджень ад'юнктів на безоплатній основі виділяються усі ресурси наукового центру, бібліотеки, ЦІМ.



## **Проаналізуйте, як ЗВО забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, наведіть конкретні проекти та заходи**

У ХНУПС розроблена “Стратегія інтернаціоналізації ХНУПС” (<https://cutt.ly/ZvPxNGe>), введена в дію наказом начальника ХНУПС від 30.08.2019 № 1612. Відповідно до цієї стратегії ад'юнкти, здійснюють:

участь у міжнародних освітніх програмах (ад'юнкт Олексій Філіппенков 18–29.11 2019 р. навчався на курсах, організованих у рамках британської освітньої програми ORBITAL);

участь у міжнародних конференціях в Україні (2019, 2020 роки міжнародні конференції ХНУПС “Новітні технології – для захисту повітряного простору” (Олександр Олексенко, Олексій Філіппенков);

участь тезами у міжнародних конференціях організованих за кордоном (Олексій Філіппенков 6–8.02.2021 р., Токіо, VII International Scientific and Practical Conference “Scientific Horizon In The Context Of Social Crisis”);

публікації у виданнях проіндексованих SCOPUS, Web of Science (Олександр Олексенко, 2021 р.);

публікації у закордонних періодичних виданнях (Олексій Філіппенков – Kudryashov V. E., Litovchenko D. M. and Filippenkov O. V. (2020), “Multi-channel reception system for radiometry signals”, MRRS 2020 Acceptance Notification 5(11), pp. 318-322).

Крім того, у здобувачів є можливість публікації результатів наукових досліджень іноземною мовою у періодичних наукових виданнях ХНУПС, які індексуються в міжнародних наукометричних базах.

Ад'юнкти мають право: на мовну підготовку, наукову мобільність, участь у спільних освітніх програмах, залучення до НДР з міжнародної тематики. Належний рівень знання іноземної мови забезпечує ОК-3.

## **Опишіть участь наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються**

Наукові керівники здобувачів, як правило, є керівниками та відповідальними виконавцями НДР, що виконуються за планом досліджень в ХНУПС, а здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії є виконавцями даної тематики.

Участь наукових керівників ад'юнктів у дослідницьких проектах наглядно демонструють приклади НДР, що виконувались з 01.01.2020 по 31.12.2020: професори Ярош С.П., Худов Г.В. – відповідно наукові керівники тем “Родоліт”, “Джерело” (№ ДР 0120U000064д), виконавці, відповідно – ад'юнкти Олексій Філіппенков, Олександр Олексенко.

За результатами виконання НДР публікуються тези, матеріали доповідей, статті.

Результати НДР мають впровадження в діяльність органів військового управління Збройних Сил України, у освітній процес ХНУПС. Зокрема, результати НДР “Шпінель” (№ ДР 0118U000103д), в якій брав участь Олексій Філіппенков, реалізовані у в/ч А0201-н (акт реалізації вх. № 157/51-261 від 19.02.2020 р.), а результати НДР “Двійник” (№ ДР 0119U000076д), в якій брав участь Олександр Олексенко, – у в/ч А0201-н (акт реалізації вх. № 743/51-261 від 09.10.2020 р.).

## **Опишіть чинні практики дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів)**

ХНУПС у процесі впровадження принципів академічної доброчесності в освітній та науковий процес керується і внутрішніми нормативними документами (<https://cutt.ly/svPxKjA>): “Положення про організацію освітнього процесу в ХНУПС”; “Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в ХНУПС”; “Положення про протидію академічному плагіату в ХНУПС” тощо.

Реалізація політики академічної доброчесності здійснюється через:

діяльність Комісії з питань академічної доброчесності при проведенні дисертаційних досліджень (створена наказом начальника ХНУПС від 26.12.2017 № 2545);

роботу комісій спеціалізованих вчених рад, які визначають відповідність дисертації профілю вченої ради, які, крім іншого, перевіряють роботу та публікації здобувача на предмет дотримання академічної доброчесності;

обов'язкове анонімне рецензування рецензентами статей підготовлених керівниками та їх ад'юнктами для публікації в періодичних виданнях університету;

періодичне звітування ад'юнктів на засіданнях кафедр (наукових підрозділів) про результати досліджень, в ході яких перевіряється, в тому числі, й дотримання ними принципів академічної доброчесності;

діяльність бібліотеки університету у вигляді сумісних семінарів з кафедрами для популяризації академічної доброчесності в ХНУПС;

вивчення досвіду вітчизняних і закордонних ВНЗ щодо реалізації принципів академічної доброчесності в освітньому середовищі.

## **Продемонструйте, що ЗВО вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності**

У ХНУПС контроль за дотриманням науково-педагогічними і науковими працівниками принципів і правил академічної доброчесності здійснюють начальники (завідувачі) відповідних кафедр і керівники наукових підрозділів. Питання про дотримання науково-педагогічними і науковими працівниками принципів і правил академічної доброчесності щосеместрово розглядаються на засіданнях вчених рад факультетів, засіданнях кафедр і наукових підрозділів. Усі науково-педагогічні й наукові працівники, що приймаються на роботу, у контрактах зазначають, що вони зобов'язуються дотримуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються в Університеті, дотримуватися вимог антикорупційного законодавства.

Завдяки сумлінному дотриманню стандартів академічної доброчесності співробітниками ХНУПС не виявлено порушень академічної доброчесності жодним учасником освітнього процесу підготовки здобувачів третього рівня вищої освіти.

## 11. Перспективи подальшого розвитку ОП

### Якими загалом є сильні та слабкі сторони ОП?

Сильні сторони ОП:

ОП відповідає тенденціям розвитку спеціальності та ринку праці, враховує галузевий контекст, досвід аналогічних вітчизняних та іноземних ОП (зміст останніх вивчений в ході стажування викладачів університету за кордоном у вищих військових навчальних закладах Польщі та Норвегії). ОП ґрунтується на технологіях активного навчання, має чітко сформульовані цілі, що визначені з урахуванням позицій і потреб стейкхолдерів і відповідають місії та стратегії ХНУПС. ОП передбачає практичну підготовку ад'юнктів і набуття ними необхідних професійних і загальних навичок;

правила прийому та правила визнання результатів навчання за ОП є чіткими, прозорими і зрозумілими. Форми навчання і викладання є ад'юнктоцентрованими, забезпечують академічні свободи, базуються на основі найновіших досягнень і сучасних практик викладання та здійснення досліджень. Форми контрольних заходів і критерії оцінювання знань оприлюднюються заздалегідь й дають можливість об'єктивно встановити рівень досягнення ад'юнктами результатів навчання для окремого освітнього компонента та ОП у цілому;

політики, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності за ОП є чіткими і зрозумілими.

Академічна і професійна кваліфікація НПП, задіяних у реалізації ОП, забезпечує досягнення визначених програмою цілей та програмних результатів навчання. Добір НПП здійснюється на конкурсній основі;

ХНУПС має чітку систему розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП. Це дає можливість залучати всіх стейкхолдерів і вчасно реагувати на виявлені недоліки. Постійному розвитку ОП сприяє сформована в університеті внутрішня система забезпечення якості освіти;

правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, послідовно дотримуються під час реалізації ОП;

захист дисертаційних робіт забезпечений висококваліфікованим кадровим складом штатних викладачів ХНУПС, який дозволяє сформулювати необхідну кількість разових спеціальних рад.

Слабкі сторони ОП:

труднощі з інформаційними ресурсами, у тому числі, міжнародними за тематикою військового управління;

обмеження згідно чинного законодавства доступу до певної частини інформації, що ускладнює процедуру експертизи наукових робіт, звужує можливості щодо оприлюднення наукових результатів та здійснення міжнародної співпраці.

### Якими є перспективи розвитку ОП упродовж найближчих 3 років? Які конкретні заходи ЗВО планує здійснити задля реалізації цих перспектив?

При подальшій реалізації ОП планується посилити міжнародні зв'язки шляхом залучення ад'юнктів до міжнародних навчань з країнами-членами НАТО та участі в заходах за програмою DEEP, розширення географії міжнародної конференції ХНУПС "Новітні технології – для захисту повітряного простору".

Для підвищення якості робіт здобувачів, які навчаються за ОП, планується проведення робіт щодо експертизи наукового журналу університету "Системи обробки інформації", в якому в тому числі публікуються їх роботи, для включення його в міжнародну наукометричну базу "Scopus".

Планується удосконалити моніторинг задоволення здобутою освітою випускників ОП у контексті займаних посад для адаптації з цією метою змісту програми.

Для поліпшення підготовки ад'юнктів, апробації їх здобутків та обміну досвідом планується створення в університеті за їх участю, участю їх керівників, здобувачів освітньо-наукового рівня доктора філософії за спеціальністю 253 Військове управління (за видами збройних сил), представників органів управління Повітряних Сил, постійно діючого семінару "Перспективи розвитку військового управління" для розгляду нагальних питань, пов'язаних з вивченням досвіду організації управління в ході бойових дій, організацією управління в Повітряних Силах, вивченням досвіду організації управління в інших видах ЗС і військових формуваннях сил безпеки та оборони, міжнародними практиками в сфері управління військовими формуваннями.

Реалізація зазначених перспектив дасть можливість підвищити якість підготовки ад'юнктів за ОП.

### Запевнення

Запевняємо, що уся інформація, наведена у відомостях та доданих до них матеріалах, є достовірною.

Гарантуємо, що ЗВО за запитом експертної групи надасть будь-які документи та додаткову інформацію, яка стосується освітньої програми та/або освітньої діяльності за цією освітньою програмою.

Надаємо згоду на опрацювання та оприлюднення цих відомостей про самооцінювання та усіх доданих до них матеріалів у повному обсязі у відкритому доступі.

Додатки:

*Таблиця 1. Інформація про обов'язкові освітні компоненти ОП*

*Таблиця 2. Зведена інформація про викладачів ОП*

*Таблиця 3. Матриця відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання*

\*\*\*

Шляхом підписання цього документа запевняю, що я належним чином уповноважений на здійснення такої дії від імені закладу вищої освіти та за потреби надам документ, який посвідчує ці повноваження.

*Документ підписаний кваліфікованим електронним підписом/кваліфікованою електронною печаткою.*

Інформація про КЕП

**ПІБ: Коваленко Микола Миколайович**

Дата: 28.05.2021 р.

**Таблиця 1.** Інформація про обов'язкові освітні компоненти ОП

Назва освітнього компонента	Вид компонента	Силабус або інші навчально-методичні матеріали		Якщо освітній компонент потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, наведіть відомості щодо нього*
		Назва файла	Хеш файла	
ОК1. Філософські проблеми наукового пізнання	навчальна дисципліна	<i>philosophical-problems-of-scientific-knowledge.pdf</i>	fFFs9VnK7qmr7WSk oTQbO5zOdVDEJn1 9ukKNdzjoLqY=	Проводиться на базі аудиторного фонду кафедри, що повністю забезпечує вивчення дисципліни
ОК2. Педагогіка та психологія вищої школи	навчальна дисципліна	<i>pedagogy-and-psychology-of-high-school.pdf</i>	1QDHbX++OeVjbgS H2QZjaiB+1SFcchG2 r2yyY3G4tn8=	Проводиться на базі аудиторного фонду кафедри, що повністю забезпечує вивчення дисципліни
ОК3. Іноземна мова	навчальна дисципліна	<i>foreign-language.pdf</i>	+SI2F3+aYgkEC9Ta 5zpZW3J7gy7PDffwn AQCzX/3PFU=	Проводиться на базі аудиторного фонду кафедри, що повністю забезпечує вивчення дисципліни
ОК4. Методологічні основи наукових досліджень	навчальна дисципліна	<i>methodological-bases-of-scientific-researches.pdf</i>	IWDSjyGbbFKkCJz6 NB1pK334PS4Bm1hj CGJ2kXqwpbU=	Проводиться на базі аудиторного фонду кафедри, що повністю забезпечує вивчення дисципліни
ОК5. Освітній процес, методична та наукова робота у вищій військовій школі	навчальна дисципліна	<i>educational-process.pdf</i>	Azdsy4VdYBdwBBh3 VzeWt9RryWGqdfge RWG4uYBKpVM=	Проводиться на базі аудиторного фонду кафедри, що повністю забезпечує вивчення дисципліни
ОК6. Академічне письмо	навчальна дисципліна	<i>academic-writing.pdf</i>	hNCId1sIDd5n7Hq14 YCC1fZzVmfNAQLW GJokwA/KFks=	Проводиться на базі аудиторного фонду кафедри, що повністю забезпечує вивчення дисципліни
ОК7. Військове управління (за видами збройних сил)	навчальна дисципліна	<i>military-administration.pdf</i>	IZGvR9BM4KR0KO EYz4fRfuY6M4wfdO dJwN3aoMDSsCg=	Проводиться на базі аудиторного фонду кафедри, що повністю забезпечує вивчення дисципліни
ОК8. Педагогічна (наукова) практика	практика	<i>pedagogical-practice.pdf</i>	S7yKQv2uaox4LHt1O xS+jUmQVVpjm2LL Y5gOYVb9xZQ=	Проводиться на базі аудиторного фонду кафедри, НТК факультетів, що повністю забезпечує вивчення дисципліни

\* наводяться відомості, як мінімум, щодо наявності відповідного матеріально-технічного забезпечення, його достатності для реалізації ОП; для обладнання/устаткування – також кількість, рік введення в експлуатацію, рік останнього ремонту; для програмного забезпечення – також кількість ліцензій та версія програмного забезпечення

**Таблиця 2.** Зведена інформація про викладачів ОП

Документ	Назва файла	Хеш файла
Документ	<i>Tab_2_Zvedena_inf_pro_vikladachiv.pdf</i>	R3PuuatCWnnGoG1HPsbdzRofWc866L KZIoIINVpTO56Q=

**Таблиця 3.** Матриця відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання

Програмні результати навчання ОП	ПРН відповідає результату навчання, визначено	Обов'язкові освітні компоненти, що забезпечують ПРН	Методи навчання	Форми та методи оцінювання

	му стандартом вищої освіти (або охоплює його)			
<p><i>РНс4. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми у сфері військового управління за видами збройних сил, інших військових формувань і правоохоронних органів з дотриманням норм академічної етики і врахуванням європейської та євроатлантичної інтеграції України, соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів.</i></p>	<input type="checkbox"/>	<p>ОК7. Військове управління (за видами збройних сил)</p>	<p>МН1 - словесні методи навчання (лекція, бесіда, дискусія, розповідь, обговорення тощо);  МН3 - наочні методи навчання (спостереження, демонстрація, візуалізація на основі використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання);  МН4 - активні та інтерактивні методи навчання (аналіз проведених дій, метод проектів, метод ситуаційного аналізу, розвиток критичного мислення тощо);  МН5 - самостійна робота: розв'язання програмних або ситуаційних завдань, опрацювання інформаційних джерел (конспектування, анотування, тезування тощо);  МН6 - науково-дослідна робота: науково-пошуковий (реферат, повідомлення тощо) та дослідницький (дисертаційна робота, наукові статті) методи.</p>	<p>МО1 - екзамен;  МО2 - комплексний екзамен;  МО3 - стандартизовані тести;  МО4 - аналітичний звіт, реферат;  МО6 - презентації результатів виконаних завдань та досліджень.</p>
<p><i>РНс3. Розробляти, удосконалювати та досліджувати концептуальні, математичні і комп'ютерні моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у сфері військового управління та дотичних міждисциплінарних напрямках.</i></p>	<input type="checkbox"/>	<p>ОК7. Військове управління (за видами збройних сил)</p>	<p>МН1 - словесні методи навчання (лекція, бесіда, дискусія, розповідь, обговорення тощо);  МН3 - наочні методи навчання (спостереження, демонстрація, візуалізація на основі використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання);  МН4 - активні та інтерактивні методи навчання (аналіз проведених дій, метод проектів, метод ситуаційного аналізу, розвиток критичного мислення тощо);  МН5 - самостійна робота: розв'язання програмних або ситуаційних завдань, опрацювання інформаційних джерел (конспектування, анотування, тезування тощо);  МН6 - науково-дослідна робота: науково-пошуковий (реферат, повідомлення тощо) та дослідницький (дисертаційна робота, наукові статті) методи.</p>	<p>МО1 - екзамен;  МО2 - комплексний екзамен;  МО3 - стандартизовані тести;  МО4 - аналітичний звіт, реферат;  МО6 - презентації результатів виконаних завдань та досліджень.</p>
<p><i>РНс2. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з</i></p>	<input type="checkbox"/>	<p>ОК7. Військове управління (за видами збройних сил)</p>	<p>МН1 - словесні методи навчання (лекція, бесіда, дискусія, розповідь, обговорення тощо);  МН3 - наочні методи</p>	<p>МО1 - екзамен;  МО2 - комплексний екзамен;  МО3 - стандартизовані тести;</p>

<p>військового управління за видами збройних сил, інших військових формувань і правоохоронних органів та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.</p>			<p>навчання (спостереження, демонстрація, візуалізація на основі використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання);  МН4 - активні та інтерактивні методи навчання (аналіз проведених дій, метод проектів, метод ситуаційного аналізу, розвиток критичного мислення тощо);  МН5 - самостійна робота: розв'язання програмних або ситуаційних завдань, опрацювання інформаційних джерел (конспектування, анотування, тезування тощо);  МН6 - науково-дослідна робота: науково-пошуковий (реферат, повідомлення тощо) та дослідницький (дисертаційна робота, наукові статті) методи.</p>	<p>МО4 - аналітичний звіт, реферат;  МО6 - презентації результатів виконаних завдань та досліджень.</p>
<p><i>РНс1. Мати передові концептуальні та методологічні знання в сфері військового управління за видами збройних сил, інших військових формувань і правоохоронних органів і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички. Спроможність застосовувати ці знання та навички для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.</i></p>	<input type="checkbox"/>	<p>ОК7. Військове управління (за видами збройних сил)</p>	<p>МН1 - словесні методи навчання (лекція, бесіда, дискусія, розповідь, обговорення тощо);  МН3 - наочні методи навчання (спостереження, демонстрація, візуалізація на основі використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання);  МН4 - активні та інтерактивні методи навчання (аналіз проведених дій, метод проектів, метод ситуаційного аналізу, розвиток критичного мислення тощо);  МН5 - самостійна робота: розв'язання програмних або ситуаційних завдань, опрацювання інформаційних джерел (конспектування, анотування, тезування тощо);  МН6 - науково-дослідна робота: науково-пошуковий (реферат, повідомлення тощо) та дослідницький (дисертаційна робота, наукові статті) методи.</p>	<p>МО1 - екзамен;  МО2 - комплексний екзамен;  МО3 - стандартизовані тести;  МО4 - аналітичний звіт, реферат;  МО6 - презентації результатів виконаних завдань та досліджень.</p>
<p><i>РНз4. Володіти вміннями та навичками з питань організації і форм здійснення освітнього процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування</i></p>	<input type="checkbox"/>	<p>ОК8. Педагогічна (наукова) практика</p>	<p>МН2 - практичні методи навчання (методи організації групової діяльності, метод вправ, всі види практики тощо);  МН3 - наочні методи навчання (спостереження, демонстрація, візуалізація на основі використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання);  МН4 - активні та інтерактивні методи навчання (аналіз проведених дій, метод проектів, метод ситуаційного аналізу,</p>	<p>МО8 - завдання на тренажерах, реальних об'єктах тощо;  МО9 - звіти про проведені практики;  МО10 - залік.</p>

<p>активних методик викладання навчальних дисциплін.</p>		<p>розвиток критичного мислення тощо);  МН5 - самостійна робота: розв'язання програмних або ситуаційних завдань, опрацювання інформаційних джерел (конспектування, анотування, тезування тощо).</p>	
	<p>ОК5. Освітній процес, методична та наукова робота у вищій військовій школі</p>	<p>МН1 - словесні методи навчання (лекція, бесіда, дискусія, розповідь, обговорення тощо);  МН2 - практичні методи навчання (методи організації групової діяльності, метод вправ, всі види практики тощо);  МН3 - наочні методи навчання (спостереження, демонстрація, візуалізація на основі використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання);  МН4 - активні та інтерактивні методи навчання (аналіз проведених дій, метод проєктів, метод ситуаційного аналізу, розвиток критичного мислення тощо);  МН5 - самостійна робота: розв'язання програмних або ситуаційних завдань, опрацювання інформаційних джерел (конспектування, анотування, тезування тощо);  МН6 - науково-дослідна робота: науково-пошуковий (реферат, повідомлення тощо) та дослідницький (дисертаційна робота, наукові статті) методи.</p>	<p>МО3 - стандартизовані тести;  МО4 - аналітичний звіт, реферат;  МО6 - презентації результатів виконаних завдань та досліджень;  МО10 - залік.</p>
	<p>ОК2. Педагогіка та психологія вищої школи</p>	<p>МН1 - словесні методи навчання (лекція, бесіда, дискусія, розповідь, обговорення тощо);  МН3 - наочні методи навчання (спостереження, демонстрація, візуалізація на основі використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання);  МН4 - активні та інтерактивні методи навчання (аналіз проведених дій, метод проєктів, метод ситуаційного аналізу, розвиток критичного мислення тощо);  МН5 - самостійна робота: розв'язання програмних або ситуаційних завдань, опрацювання інформаційних джерел (конспектування, анотування, тезування тощо);  МН6 - науково-дослідна робота: науково-пошуковий (реферат, повідомлення тощо) та дослідницький</p>	<p>МО4 - аналітичний звіт, реферат;  МО6 - презентації результатів виконаних завдань та досліджень;  МО10 - залік.</p>

<p><i>РН35. Демонструвати прихильність до етичних зобов'язань та етики поведінки в наукових дослідженнях.</i></p>	<input type="checkbox"/>	<p>ОК6. Академічне письмо</p>	<p>(дисертаційна робота, наукові статті) методи.  МН1 - словесні методи навчання (лекція, бесіда, дискусія, розповідь, обговорення тощо);  МН2 - практичні методи навчання (методи організації групової діяльності, метод вправ, всі види практики тощо);  МН3 - наочні методи навчання (спостереження, демонстрація, візуалізація на основі використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання);  МН4 - активні та інтерактивні методи навчання (аналіз проведених дій, метод проєктів, метод ситуаційного аналізу, розвиток критичного мислення тощо);  МН5 - самостійна робота: розв'язання програмних або ситуаційних завдань, опрацювання інформаційних джерел (конспектування, анотування, тезування тощо);  МН6 - науково-дослідна робота: науково-пошуковий (реферат, повідомлення тощо) та дослідницький (дисертаційна робота, наукові статті) методи.</p>	<p>МО4 - аналітичний звіт, реферат;  МО6 - презентації результатів виконаних завдань та досліджень;  МО10 - залік.</p>
<p><i>РН33. Вміти ідентифікувати наукові та практичні проблеми у військовій сфері, глибоко розуміти загальні принципи та методи військових наук, національної безпеки, безпеки державного кордону, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері військового управління за видами збройних сил, інших військових формувань і правоохоронних органів та у викладацькій практиці.</i></p>	<input type="checkbox"/>	<p>ОК8. Педагогічна (наукова) практика</p>	<p>МН2 - практичні методи навчання (методи організації групової діяльності, метод вправ, всі види практики тощо);  МН3 - наочні методи навчання (спостереження, демонстрація, візуалізація на основі використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання);  МН4 - активні та інтерактивні методи навчання (аналіз проведених дій, метод проєктів, метод ситуаційного аналізу, розвиток критичного мислення тощо);  МН5 - самостійна робота: розв'язання програмних або ситуаційних завдань, опрацювання інформаційних джерел (конспектування, анотування, тезування тощо);.</p>	<p>МО8 - завдання на тренажерах, реальних об'єктах тощо;  МО9 - звіти про проведені практики;  МО10 - залік.</p>
		<p>ОК4. Методологічні основи наукових досліджень</p>	<p>МН1 - словесні методи навчання (лекція, бесіда, дискусія, розповідь, обговорення тощо);  МН3 - наочні методи навчання (спостереження, демонстрація, візуалізація на основі використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання);</p>	<p>МО3 - стандартизовані тести;  МО4 - аналітичний звіт, реферат;  МО6 - презентації результатів виконаних завдань та досліджень;  МО7 - презентації та виступи на наукових заходах;  МО10 - залік.</p>



			<p>МН4 - активні та інтерактивні методи навчання (аналіз проведених дій, метод проектів, метод ситуаційного аналізу, розвиток критичного мислення тощо);</p> <p>МН5 - самостійна робота: розв'язання програмних або ситуаційних завдань, опрацювання інформаційних джерел (конспектування, анотування, тезування тощо);</p> <p>МН6 - науково-дослідна робота: науково-пошуковий (реферат, повідомлення тощо) та дослідницький (дисертаційна робота, наукові статті) методи.</p>	
		ОК7. Військове управління (за видами збройних сил)	<p>МН1 - словесні методи навчання (лекція, бесіда, дискусія, розповідь, обговорення тощо);</p> <p>МН3 - наочні методи навчання (спостереження, демонстрація, візуалізація на основі використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання);</p> <p>МН4 - активні та інтерактивні методи навчання (аналіз проведених дій, метод проектів, метод ситуаційного аналізу, розвиток критичного мислення тощо);</p> <p>МН5 - самостійна робота: розв'язання програмних або ситуаційних завдань, опрацювання інформаційних джерел (конспектування, анотування, тезування тощо);</p> <p>МН6 - науково-дослідна робота: науково-пошуковий (реферат, повідомлення тощо) та дослідницький (дисертаційна робота, наукові статті) методи.</p>	<p>МО1 - екзамен;</p> <p>МО2 - комплексний екзамен;</p> <p>МО3 - стандартизовані тести;</p> <p>МО4 - аналітичний звіт, реферат;</p> <p>МО6 - презентації результатів виконаних завдань та досліджень.</p>
<p><i>РНз1. Демонструвати філософську і методологічну культуру, науковий і гуманістичний світогляд на основі знань сутності, змісту і теоретико-методологічних засад філософських концепцій науки, головних проблем і принципів теорії пізнання</i></p>	<input type="checkbox"/>	ОК8. Педагогічна (наукова) практика	<p>МН2 - практичні методи навчання (методи організації групової діяльності, метод вправ, всі види практики тощо);</p> <p>МН3 - наочні методи навчання (спостереження, демонстрація, візуалізація на основі використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання);</p> <p>МН4 - активні та інтерактивні методи навчання (аналіз проведених дій, метод проектів, метод ситуаційного аналізу, розвиток критичного мислення тощо);</p> <p>МН5 - самостійна робота: розв'язання програмних або ситуаційних завдань, опрацювання</p>	<p>МО8 - завдання на тренажерах, реальних об'єктах тощо;</p> <p>МО9 - звіти про проведені практики;</p> <p>МО10 - залік.</p>

			інформаційних джерел (конспектування, анотування, тезування тощо)	
		ОК1. Філософські проблеми наукового пізнання	МН1 - словесні методи навчання (лекція, бесіда, дискусія, розповідь, обговорення тощо); МН3 - наочні методи навчання (спостереження, демонстрація, візуалізація на основі використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання); МН4 - активні та інтерактивні методи навчання (аналіз проведених дій, метод проектів, метод ситуаційного аналізу, розвиток критичного мислення тощо); МН5 - самостійна робота: розв'язання програмних або ситуаційних завдань, опрацювання інформаційних джерел (конспектування, анотування, тезування тощо); МН6 - науково-дослідна робота: науково-пошуковий (реферат, повідомлення тощо) та дослідницький (дисертаційна робота, наукові статті) методи.	МО1 - екзамен; МО4 - аналітичний звіт, реферат; МО6 - презентації результатів виконаних завдань та досліджень.
<i>РН32. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми військового управління за видами збройних сил, інших військових формувань і правоохоронних органів державною та іноземною мовами, кваліфіковано відобразити результати досліджень у наукових публікаціях у провідних фахових наукових виданнях.</i>	<input type="checkbox"/>	ОК7. Військове управління (за видами збройних сил)	МН1 - словесні методи навчання (лекція, бесіда, дискусія, розповідь, обговорення тощо); МН3 - наочні методи навчання (спостереження, демонстрація, візуалізація на основі використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання); МН4 - активні та інтерактивні методи навчання (аналіз проведених дій, метод проектів, метод ситуаційного аналізу, розвиток критичного мислення тощо); МН5 - самостійна робота: розв'язання програмних або ситуаційних завдань, опрацювання інформаційних джерел (конспектування, анотування, тезування тощо); МН6 - науково-дослідна робота: науково-пошуковий (реферат, повідомлення тощо) та дослідницький (дисертаційна робота, наукові статті) методи.	МО1 - екзамен; МО2 - комплексний екзамен; МО3 - стандартизовані тести; МО4 - аналітичний звіт, реферат; МО6 - презентації результатів виконаних завдань та досліджень.
		ОК3. Іноземна мова	МН1 - словесні методи навчання (лекція, бесіда, дискусія, розповідь, обговорення тощо); МН2 - практичні методи навчання (методи організації групової діяльності, метод вправ, всі	МО1 - екзамен; МО3 - стандартизовані тести; МО4 - аналітичний звіт, реферат; МО6 - презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

		<p>види практики тощо);  МН3 - наочні методи навчання (спостереження, демонстрація, візуалізація на основі використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання);  МН4 - активні та інтерактивні методи навчання (аналіз проведених дій, метод проектів, метод ситуаційного аналізу, розвиток критичного мислення тощо);  МН5 - самостійна робота: розв'язання програмних або ситуаційних завдань, опрацювання інформаційних джерел (конспектування, анотування, тезування тощо);  МН6 - науково-дослідна робота: науково-пошуковий (реферат, повідомлення тощо) та дослідницький (дисертаційна робота, наукові статті) методи.</p>	<p>МО8 - завдання на тренажерах, реальних об'єктах тощо.</p>
	<p>ОК2. Педагогіка та психологія вищої школи</p>	<p>МН1 - словесні методи навчання (лекція, бесіда, дискусія, розповідь, обговорення тощо);  МН3 - наочні методи навчання (спостереження, демонстрація, візуалізація на основі використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання);  МН4 - активні та інтерактивні методи навчання (аналіз проведених дій, метод проектів, метод ситуаційного аналізу, розвиток критичного мислення тощо);  МН5 - самостійна робота: розв'язання програмних або ситуаційних завдань, опрацювання інформаційних джерел (конспектування, анотування, тезування тощо);  МН6 - науково-дослідна робота: науково-пошуковий (реферат, повідомлення тощо) та дослідницький (дисертаційна робота, наукові статті) методи.</p>	<p>МО4 - аналітичний звіт, реферат;  МО6 - презентації результатів виконаних завдань та досліджень;  МО10 - залік.</p>